

พัฒนาการสำคัญของ การสร้างเสริมสุขภาพ

รายงานการประชุมระดับโลกเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ

สินศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมณี
ผู้แปลและเรียบเรียง

โครงการสวัสดีการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก

พัฒนาการสำคัญของ การสร้างเสริมสุขภาพ

รายงานการประชุมระดับโลกรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ

Milestones in Health Promotion :
Statements from Global Conferences

สินศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี
ผู้แปลและเรียบเรียง

ตีพิมพ์โดยองค์การอนามัยโลกในปี ค.ศ. 2009

ภายใต้ชื่อเรื่อง Milestones in Health Promotion: Statements from global conferences

© 2009 World Health Organization

ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลกได้มอบสิทธิ์การแปลและเผยแพร่ในฉบับภาษาไทยแก่

โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

สถาบันพระบรมราชชนกเป็นผู้รับผิดชอบฉบับภาษาไทยแต่เพียงผู้เดียว

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักสมุดแห่งชาติ

พัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ.-- นนทบุรี : โครงการสวัสดิการวิชาการ
สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข, 2556.

75 หน้า.

1. สุขภาพ. I. World Health Organization. II. สิ้นศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี, ผู้แปล.
IV. ชื่อเรื่อง.

63

ISBN 978-616-11-1533-3

พัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ

แปลและเรียบเรียงโดย ดร.สิ้นศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี

พิมพ์และเผยแพร่ และสงวนลิขสิทธิ์โดย

© โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข 2013

อาคาร 6 ชั้น 9 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

พิมพ์ครั้งที่ 1 : พ.ศ. 2556

จำนวนที่พิมพ์ : 1,000 เล่ม

ออกแบบ/พิมพ์ที่ บริษัท ธนาเพรส จำกัด

เลขที่ 9 ซอยลาดพร้าว 64 แขวง/เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310

โทร. 0-2530-4114 (อัตโนมัติ 8 เลขหมาย) โทรสาร 0-2108-8950, 0-210-88951

Email : tanapress@gmail.com

เอกสารนี้เผยแพร่เป็นเอกสารสาธารณะ ไม่อนุญาตให้จัดเก็บ ถ่ายทอด ไม่ว่าด้วยรูปแบบหรือวิธีการใดๆ
เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า หน่วยงานหรือบุคคลที่มีความสนใจ สามารถติดต่อได้ที่

โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก โทรศัพท์ 0-2590-1973 โทรสาร 0-2591-8626

คำชี้แจง

.....

ในขณะที่การสร้างเสริมสุขภาพทวีความสำคัญในงานสาธารณสุขของประเทศไทย เช่นเดียวกับวิธีการพัฒนาสาธารณสุขทั่วโลก โดยมีความพยายามจากทุกภาคส่วนทั้งในส่วนที่รับผิดชอบงานด้านบริการสุขภาพ งานวิชาการ องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลายการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน สถาบันการศึกษาและหน่วยงานราชการ ได้ให้ความสนใจงานศึกษา วิจัย และการดำเนินงานเชิงรุก รวมถึงการสร้างเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ภาพที่ปรากฏทั่วไปนับเป็นที่น่ายินดีที่งานสร้างเสริมสุขภาพมีความเจริญงอกงามมากยิ่งขึ้นมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น โครงการสวัสดิการวิชาการสถาบันพระบรมราชชนกจึงสนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือ พัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพซึ่งแปลจากเอกสารที่ขององค์การอนามัยโลกได้รวบรวมจากรายงานการประชุมนานาชาติและการประชุมระดับโลกเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ มีสาระเกี่ยวกับกฎบัตร คำประกาศ และคำแถลงการณ์ในวาระต่างๆ ซึ่งเป็นหลักการ แนวทางสำหรับการสร้างเสริมสุขภาพให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับแนวปฏิบัติขององค์การอนามัยโลก การแปลเอกสารดังกล่าวให้เป็นภาษาไทยจะช่วยเอื้ออำนวยให้มีการศึกษา ค้นคว้าได้กว้างขวางยิ่งขึ้น การที่ดร.สินศักดิ์ชนม์ อุณพรมมี ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์ทางวิชาการและปฏิบัติการด้านการสร้างเสริมสุขภาพมาเป็นเวลานานได้เลือกแปลเอกสารวิชาการฉบับนี้ ทำให้มั่นใจในความถูกต้องครบถ้วน และความทันสมัยของเนื้อหาสาระ ที่จะสามารถนำไปใช้ประกอบการค้นคว้า อ้างอิงได้ต่อไป

ขอขอบคุณผู้แปลที่เห็นความสำคัญของรายงานการประชุมฉบับนี้ เพราะเป็นเอกสารรวบรวมหลักเกณฑ์ แนวทางสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และขอขอบคุณ องค์กร/หน่วยงาน และบุคคลที่สนับสนุนการแปลและจัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการที่มีคุณค่าต่อการพัฒนางานสาธารณสุขโดยเฉพาะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ อันจะนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยและประชาคมโลกต่อไป

โครงการสวัสดิการวิชาการ
สถาบันพระบรมราชชนก

คำนำผู้แปล

นับเป็นเวลาเกือบสามสิบปีแล้วที่แนวคิดและหลักการของการสร้างเสริมสุขภาพได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของปัญหาสุขภาพและสภาพแวดล้อมโลก ในช่วงเวลาที่ผ่านมา นโยบายและกลยุทธ์ของการสร้างเสริมสุขภาพได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอเพื่อรับมือกับบริบทของสุขภาพที่เปลี่ยนไปตามบริบทของโลก องค์การอนามัยโลกได้รวบรวมรายงานจากการประชุมนานาชาติและการประชุมระดับโลกรวบรวมเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพซึ่งนับว่าเป็นการบันทึกพัฒนาการของการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ “หลักไมล์” ไว้เป็นรูปเล่มเดียวกันในชื่อ *Milestones in Health Promotion: Statements from Global Conferences* ผู้แปลเห็นว่าควรได้มีการถ่ายทอดเนื้อหาเหล่านี้เป็นภาษาไทยเพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา ผู้ปฏิบัติงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และผู้สนใจทั่วไป จึงเกิดงานที่ท่านถืออยู่ในมือขณะนี้

ผู้แปลขอขอบคุณองค์การอนามัยโลกเป็นอย่างสูงที่อนุญาตให้แปลโดยไม่คิดค่าลิขสิทธิ์แต่อย่างใด ขอขอบคุณ Carla Abou Mrad แห่ง WHO Press ที่เอื้ออำนวยให้การติดต่อประสานงานกับองค์การอนามัยโลกมีความสะดวกคล่องตัว ขอขอบคุณโครงการสวัสดิการวิชาการสถาบันพระบรมราชชนก ที่กรุณาจัดพิมพ์งานแปล และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หากคุณความดีใดอันเกิดจากหนังสือเล่มนี้ ผู้แปลขอมอบเป็นอาจารย์บูชาแด่ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้แปล หากมีข้อผิดพลาดประการใดอันเกิดขึ้น ผู้แปลขอน้อมรับเพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

สินศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี

สารบัญ

	หน้า
คำนำผู้แปล	ก
สารบัญ	ข
กฎบัตรออตตาวาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ	1
(The Ottawa Charter for Health Promotion)	
17-21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529	
ข้อเสนอแนะแอดิเลดเรื่องนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ.....	9
(The Adelaide Recommendations on Healthy Public Policy)	
5-9 เมษายน พ.ศ. 2531	
แถลงการณ์ซุนด์สวอลล์เรื่องสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ	20
(Sundsvall Statement on Supportive Environments for Health)	
9-15 มิถุนายน พ.ศ. 2534	
คำประกาศจาการ์ตา เรื่องการสร้างเสริมสุขภาพในศตวรรษที่ 21	28
(Jakarta Declaration on Leading Health Promotion into the 21 st Century)	
21-25 กรกฎาคม พ.ศ. 2540	
คำแถลงของรัฐมนตรีเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพแห่งเม็กซิโก :	
จากแนวคิดสู่การดำเนินการ	37
(Mexico Ministerial Statement for the Promotion of Health: From Ideas to Action)	
5-9 มิถุนายน พ.ศ. 2543	
กฎบัตรกรุงเทพฯ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในยุคโลกาภิวัตน์	41
(The Bangkok Charter for Health Promotion in a Globalized World)	
7 – 11 สิงหาคม พ.ศ. 2548	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก 1 : เอกสารสรุปการอภิปราย

เรื่อง แนวคิดและหลักการของการสร้างเสริมสุขภาพ 50

(A Discussion Document on the Concept and Principles of Health Promotion)

9-13 กรกฎาคม พ.ศ. 2527

ภาคผนวก 2 : สัญลักษณ์ของการสร้างเสริมสุขภาพ..... 58

ประวัติผู้แปล..... 62

กฎบัตรออกตาวา เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ

(The Ottawa Charter for Health Promotion)

การประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพครั้งที่ 1 กรุงออกตาวา ประเทศแคนาดา ระหว่างวันที่ 17-21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986)

ที่ประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 1 ณ กรุงออกตาวา เสนอกฎบัตรฉบับนี้ ในวันที่ 21 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986) เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า ปี พ.ศ. 2543 และเป้าหมายอื่นที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การประชุมครั้งนี้เป็นผลมาจากความคาดหวัง ที่ต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนสู่การสาธารณสุขแนวใหม่ที่เกิดขึ้นทั่วโลก แม้ว่าข้ออภิปรายจะเน้นถึงความต้องการในประเทศอุตสาหกรรม แต่ก็ตรงกับความต้องการของประเทศในภูมิภาคอื่นทั่วโลก การประชุมนี้มีพื้นฐานมาจากความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามคำประกาศเจตนารมณ์เรื่องการสาธารณสุขมูลฐานที่เมืองอัลมา อะตา จากเอกสารขององค์การอนามัยโลกที่สนับสนุนเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า และจากการอภิปรายในที่ประชุมสมัชชาขององค์การอนามัยโลกในประเด็นการร่วมมือกันทุกภาคส่วนด้านสุขภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้

การสร้างเสริมสุขภาพ

การสร้างเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถเพิ่มความสามารถในการควบคุมและปรับปรุงสุขภาพของตนเอง การจะเข้าถึงสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิตและสังคมนั้น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต้องสามารถระบุถึงสิ่งที่ต้องการบรรลุและบรรลุในสิ่งที่ต้องการได้ รวมถึงสามารถปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมหรือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

ที่เปลี่ยนไปได้ สุขภาพจึงมิใช่เป้าหมายแห่งการดำรงชีวิตอยู่อีกต่อไป หากแต่เป็นแหล่งประโยชน์ของทุกวันที่เราดำเนินชีวิต สุขภาพเป็นแนวคิดด้านบวกที่มุ่งเน้นแหล่งประโยชน์ทางสังคม และแหล่งประโยชน์ส่วนบุคคล รวมถึงศักยภาพทางกายของบุคคล ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพจึงไม่เป็นเพียงความรับผิดชอบของภาคส่วนที่ดูแลสุขภาพเท่านั้น แต่ยังมุ่งไปที่รูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งผลดีต่อสุขภาพซึ่งจะนำไปสู่การมีสุขภาวะในที่สุด

ปัจจัยพื้นฐานก่อนมีสุขภาพดี

สภาพและแหล่งประโยชน์ขั้นพื้นฐานที่ต้องมีก่อนที่จะมีสุขภาพดี มีดังนี้ :

- สันติภาพ
- ที่พักอาศัย
- การศึกษา
- อาหาร
- รายได้
- ระบบนิเวศที่มั่นคง
- แหล่งทรัพยากรที่เพียงพอ
- ความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม

การปรับปรุงสุขภาพจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้

การสนับสนุนชี้แนะ

สุขภาพดีเป็นแหล่งประโยชน์อันสำคัญของการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ และการพัฒนาในระดับบุคคล นอกจากนี้ สุขภาพยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตด้วย ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม พฤติกรรม และปัจจัยทางชีวภาพล้วนสามารถส่งเสริมสุขภาพและเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ การสร้างเสริมสุขภาพมีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนให้ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลดีต่อสุขภาพผ่านการสนับสนุนชี้แนะเพื่อสุขภาพ

การเสริมสร้างความสามารถ

การสร้างเสริมสุขภาพมีจุดเน้นที่การเข้าถึงความเสมอภาคทางสุขภาพ การดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพมุ่งลดความแตกต่างของสถานะทางสุขภาพ โดยสร้างโอกาสและแหล่งประโยชน์ต่างๆ ที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงศักยภาพด้านสุขภาพอย่างเต็มที่ และเท่าเทียมกันด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมให้สนับสนุนสุขภาพ เพิ่มโอกาสเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ เพิ่มพูนทักษะชีวิต และเพิ่มทางเลือกที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ประชาชนจะไม่สามารถเข้าถึงสุขภาพดีตามศักยภาพสูงสุดของตนหากประชาชนไม่สามารถควบคุมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพเหล่านี้ได้ โอกาสและแหล่งประโยชน์เหล่านี้ควรมีความเท่าเทียมกันทั้งหญิงและชาย

การเป็นสื่อกลาง

ปัจจัยพื้นฐานของสุขภาพและโอกาสที่จะเข้าถึงสุขภาพไม่ได้ขึ้นกับภาคส่วนที่ให้บริการสุขภาพเพียงด้านเดียว การสร้างเสริมสุขภาพต้องเกิดจากการดำเนินการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เห็นความสำคัญของสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคส่วนที่ดูแลสุขภาพ ภาคสังคมและเศรษฐกิจ ภาคเอกชน องค์กรอาสาสมัคร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคอุตสาหกรรมและสื่อมวลชน ประชาชนทุกเพศทุกวัยมีบทบาทต่อสุขภาพในฐานะบุคคล สมาชิกครอบครัว และสมาชิกชุมชน กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มทางสังคม และบุคลากรทางสุขภาพมีภารกิจสำคัญในการเป็นสื่อกลางระหว่างภาคส่วนที่มีความต้องการแตกต่างกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสุขภาพ

กลยุทธ์และโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพควรปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น และสามารถนำไปปรับใช้ได้ยาวนานในประเทศและทุกภูมิภาคทั่วโลกที่มีระบบทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

การดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพ หมายเหตุ:

การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

การสร้างเสริมสุขภาพมีความหมายกว้างกว่าเพียงการดูแลสุขภาพ แต่เป็นการทำให้สุขภาพเป็นวาระของผู้กำหนดนโยบายในทุกภาคส่วนและทุกระดับ เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายเหล่านี้ตระหนักถึงผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากการตัดสินใจในทุกเรื่อง และเพื่อให้ยอมรับว่าคนกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบต่อสุขภาพด้วย

นโยบายด้านการสร้างเสริมสุขภาพมีรูปแบบที่หลากหลายแต่มีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน ตัวอย่างการดำเนินการทางนโยบายด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แก่ การออกกฎหมาย การใช้มาตรการทางการเงิน การใช้มาตรการทางภาษี และการปรับเปลี่ยนในองค์กร การดำเนินการที่ผสมผสานเหล่านี้นำไปสู่สุขภาพะ สร้างรายได้ และเกิดนโยบายทางสังคมที่ทำให้เกิดความเสมอภาคยิ่งขึ้น การดำเนินการร่วมกันทำให้มั่นใจว่าสินค้าและบริการมีคุณภาพและปลอดภัยต่อสุขภาพมากขึ้น มีบริการสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพมากขึ้น และมีสิ่งแวดล้อมที่สะอาดน่าอภิรมย์ยิ่งขึ้นด้วย

เราอาจต้องคาดการณ์ถึงอุปสรรคในการตอบรับนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในภาคส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ รวมถึงหาทางลดอุปสรรคเหล่านั้นด้วย เป้าหมายควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้กำหนดนโยบายเลือกทางเลือกที่ส่งผลดีต่อสุขภาพได้ง่ายยิ่งขึ้น

การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

สังคมของเรามีความซับซ้อนแต่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เป้าหมายสุขภาพก็ไม่สามารถแยกออกจากเป้าหมายด้านอื่นๆ การที่คนกับสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวพันกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้นี้ นับเป็นพื้นฐานสำคัญของมุมมองสุขภาพด้านสังคมและนิเวศวิทยา แนวคิดนี้เป็นเป้าหมายทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค หรือแม้แต่ในระดับชุมชน ที่ต่างต้องเห็นความสำคัญที่จะรักษาให้ชุมชนและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกันไว้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของโลกควรได้รับการเน้นย้ำและถือเป็นความรับผิดชอบของทุกคนบนโลกใบนี้

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิต การทำงาน และการพักผ่อนหย่อนใจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การทำงานและการพักผ่อนหย่อนใจควรเป็นกิจกรรมที่ทำให้สุขภาพดี สังคม

ควรจัดระบบงานในสังคมให้สามารถเชื่อมต่อสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพมีส่วนส่งเสริมให้ การดำเนินชีวิตและรูปแบบของการทำงานมีความปลอดภัย กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ อย่างยิ่งสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี การทำงาน การผลิตพลังงาน และการขยายตัวของ ชุมชนเมือง เป็นสิ่งสำคัญและต้องมีการติดตามอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นหลักประกันของสุขภาพดี ในส่วนรวม การปกป้องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติต้องมีในกลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพทุกกลยุทธ์

การสร้างเสริมสุขภาพการดำเนินการในชุมชนที่เข้มแข็ง

การสร้างเสริมสุขภาพเป็นการทำงานในชุมชนที่มีประสิทธิภาพและจับต้องได้ ด้วยกิจกรรม การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ และการดำเนินการ ตามแผน เพื่อให้ชุมชนมีสุขภาพดีขึ้น หัวใจสำคัญของกระบวนการทำงานในชุมชนคือการเสริมสร้าง พลังอำนาจของชุมชน ซึ่งหมายถึงการทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ สามารถควบคุมการ ดำเนินการต่างๆ และสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้

การพัฒนาชุมชนเป็นการตั้งศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรวัตถุที่มีอยู่ใน ชุมชน เพื่อพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเพื่อ พัฒนาระบบที่มีความยืดหยุ่นเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อสุขภาพ ระบบลักษณะ นี้จะเกิดขึ้นได้ หากชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างสมบูรณ์และต่อเนื่อง มีโอกาสได้เรียนรู้ถึง โอกาสในการสร้างสุขภาพ และมีแหล่งทุนสนับสนุนอย่างเหมาะสม

การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล

การสร้างเสริมสุขภาพสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทั้งในส่วนบุคคลและสังคม ด้วยการให้ ข้อมูล เสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพ และพัฒนาทักษะชีวิต การดำเนินการในลักษณะนี้จะเปิด โอกาสให้ประชาชนมีความสามารถในการควบคุมสุขภาพของตนเองและสิ่งแวดล้อม และสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่จะส่งผลดีต่อสุขภาพ

การเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีการเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวเมื่อเกิดการเจ็บป่วยเรื้อรังหรือเกิดการบาดเจ็บเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และควรสร้างโอกาสนี้ให้เกิดขึ้นที่โรงเรียน ที่บ้าน ที่ทำงาน และที่ชุมชน การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลสามารถดำเนินการผ่านภาคส่วนการศึกษา วิชาชีพ สื่อมวลชน องค์กรอาสาสมัคร รวมถึงภายในองค์กรที่บุคคลสังกัดอยู่

การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ

บทบาทสร้างเสริมสุขภาพในระบบบริการสุขภาพ เป็นบทบาทของทุกภาคส่วน ทั้งบุคคล กลุ่มภายในชุมชน บุคลากรสุขภาพ หน่วยงานบริการสุขภาพ และภาครัฐ

ภาคส่วนเหล่านี้ต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้ระบบบริการสุขภาพนำไปสู่สุขภาพะ ภาคส่วนที่ให้บริการสุขภาพต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการสร้างเสริมสุขภาพ มิใช่เพียงให้การดูแลรักษาเท่านั้น บริการสุขภาพต้องสามารถตอบสนองต่อภารกิจที่นับวันจะมีความละเอียดอ่อนและให้ความสนใจต่อความต้องการทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ภารกิจนี้ควรสนับสนุนบุคคลและชุมชนที่ต้องการมีสุขภาพดีขึ้น และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนที่ดูแลสุขภาพได้เชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่น เช่น สังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพมากยิ่งขึ้น

การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพต้องการการสนับสนุนที่เข้มแข็งจากการวิจัยสุขภาพ พร้อมๆกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาและการอบรมในวิชาชีพ การปฏิบัติเช่นนี้จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลและองค์กร ให้มองความต้องการของบุคคลเป็นภาพรวม

การขับเคลื่อนสู่อนาคต

สุขภาพถูกสร้างโดยประชาชน และเป็นประชาชนที่เป็นผู้ได้รับผลจากสุขภาพนั้น ในการดำเนินชีวิตทุกบริบท ไม่ว่าจะเป็นเรียน ทำงาน เล่น และมีความรัก สุขภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความสนใจในตนเองและความใส่ใจต่อผู้อื่น สามารถตัดสินใจด้วยตนเองและเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ต่างๆในชีวิต และด้วยความมั่นใจว่าสังคมที่ตนเองอยู่เป็นสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกในสังคมทุกคนมีสุขภาพที่ดี

หลักการสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพ คือ ความเอื้ออาทร ความเป็นองค์กรรวม และบทบาทสำคัญของนิเวศวิทยา ดังนั้นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการพัฒนากลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพต้องใช้หลักการเหล่านี้ เสมือนเป็นเข็มทิศนำทางในทุกระยะของการวางแผน ดำเนินกิจกรรม และการประเมินผลกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งนี้เพศหญิงและเพศชายควรมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนากลยุทธ์อย่างเท่าเทียมกัน

เจตจำนงต่อการสร้างเสริมสุขภาพ

ผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ขอแสดงเจตจำนงที่จะปฏิบัติดังต่อไปนี้ :

- ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ และให้การชี้แนะต่อนโยบายที่ให้การสนับสนุนสุขภาพและความเสมอภาคในทุกภาคส่วน
- ต่อต้านและกีดกันผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตราย การตลาดทรัพยากร สภาพความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพ โฆษณาการที่ทำให้เกิดโทษ และจะให้ความสนใจกับประเด็นทางสาธารณสุข ได้แก่ มลภาวะ อันตรายจากการทำงาน บ้านและที่อยู่อาศัย
- ลดช่องว่างทางสุขภาพทั้งช่องว่างภายในสังคมและช่องว่างระหว่างสังคม รวมทั้งดำเนินการกับความไม่เป็นธรรมในสังคมที่เกิดจากกฎเกณฑ์และการปฏิบัติของสังคม
- ให้ความสำคัญกับคนในสถานะของทรัพยากรหลักของสุขภาพ ให้การสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้บุคคล ครอบครัว และเพื่อนฝูงของเขามีสุขภาพดีด้วยการให้การสนับสนุนด้านการเงินและด้านอื่นๆ รับฟังเสียงจากชุมชนทั้งในเรื่องสุขภาพ สภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิต
- ปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพและแหล่งประโยชน์ของระบบให้เน้นการสร้างเสริมสุขภาพ แบ่งปันศักยภาพกับภาคส่วนอื่นๆ กับวงการอื่นๆ และที่สำคัญที่สุดกับภาคประชาชน
- ให้ความสำคัญกับสุขภาพและการดำรงรักษาสุขภาพ ว่าเป็นการลงทุนทางสังคมที่สำคัญ และมีความท้าทาย รวมทั้งให้ความสนใจกับประเด็นทางนิเวศวิทยาที่มีผลต่อวิถีชีวิต

ที่ประชุมแห่งนี้มุ่งหวังให้ทุกภาคส่วนที่มีความตระหนักในความสำคัญได้ร่วมมือกันเพื่อให้เป็นพันธมิตรด้านสาธารณสุขที่เข้มแข็ง

ข้อเรียกร้องเพื่อการดำเนินการในระดับนานาชาติ

ที่ประชุมแห่งนี้ขอเรียกร้องให้องค์การอนามัยโลก และองค์กรระหว่างประเทศอื่นให้การสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพในทุกๆเวที และให้การสนับสนุนประเทศต่างๆในการวางยุทธศาสตร์และกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ

ที่ประชุมมีความเชื่อมั่นว่าประชาชนทุกเพศทุกวัย องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรอาสาสมัคร รัฐบาล องค์กรอนามัยโลก และทุกภาคส่วนที่เล็งเห็นความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพจะร่วมมือกันในการนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพที่สอดคล้องกับคุณธรรม และค่านิยมทางสังคม ดังที่ได้กล่าวในกฎบัตรนี้ หากเป็นดังนั้นเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี พ.ศ. 2543 ย่อมเป็นจริงได้

กฎบัตรนี้ได้รับการรับรองในการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ “ขับเคลื่อนสู่การสาธารณสุขแนวใหม่” ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 17-21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986) ณ กรุงออตตาวา มลรัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา*

เข้าถึงเอกสารฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ www.who.int/healthpromotion/conferences/ottawa.pdf

* ร่วมสนับสนุนการจัดประชุมโดย สมาคมการสาธารณสุขแห่งประเทศไทย องค์กรเพื่อสุขภาพ และสวัสดิการสังคมแห่งประเทศไทย และองค์การอนามัยโลก

ข้อเสนอแนะแอดิเลด

เรื่อง นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

(The Adelaide Recommendations on Healthy Public Policy)

การประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 2 เมืองแอดิเลดประเทศออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ 5-9 เมษายน พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988)

การตอบรับคำประกาศอัลมา อะตา เมื่อหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา นับเป็นก้าวที่สำคัญของการเคลื่อนไหวเพื่อสุขภาพดีถ้วนหน้า ซึ่งสมัชชาองค์การอนามัยโลกได้ริเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 (ค.ศ. 1977) คำประกาศนี้เกิดขึ้นจากการมองสุขภาพในฐานะของเป้าหมายพื้นฐานทางสังคม และนับเป็นการเริ่มศักราชใหม่ของนโยบายสุขภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และเน้นการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในสังคม โดยมีการสาธารณสุขมูลฐานเป็นรากฐานที่สำคัญ

จิตวิญญาณแห่งอัลมา อะตา

จิตวิญญาณแห่งอัลมา อะตา ได้รับการอ้างถึงเมื่อครั้งกฎบัตรเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ได้รับการรับรองที่กรุงออกตาวาในปี พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986) กฎบัตรฉบับนี้ได้จุดประกายความท้าทายในการขับเคลื่อนสู่การสาธารณสุขแนวใหม่ด้วยการให้คำยืนยันเป็นคำรบที่สองว่า ความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคมเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นก่อนเกิดสุขภาวะ การสนับสนุน ชี้นำ และการเป็นสื่อกลางทางสุขภาพคือกระบวนการสำคัญที่จะนำเราไปสู่จุดหมายปลายทางแห่งสุขภาวะได้

กฎบัตรออตตาวาได้ระบุกิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพ 5 ประการ ได้แก่ :

- การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ
- การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ
- การเสริมสร้างการดำเนินการในชุมชนที่เข้มแข็ง
- การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล
- การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ

กิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพเหล่านี้ล้วนพึ่งพาซึ่งกันและกัน แต่มีนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพเป็นเสมือนร่มใหญ่ที่เอื้อให้กิจกรรมที่เหลือทั้งสี่มีโอกาสเกิดขึ้นได้

การประชุมที่แอดิเลดเรื่องนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพยังคงสืบทอดเจตนารมณ์เดิมที่ได้ริเริ่มไว้ตั้งแต่การประชุมที่เมืองอัลมา อะตา และกรุงออตตาวา พร้อมกับพัฒนาให้แนวคิดนี้เข้มแข็งขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 220 คน จาก 42 ประเทศทั่วโลก ได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติในการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นบทสรุปที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้

นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพมีลักษณะสำคัญที่เป็นนโยบายที่ให้ความสนใจอย่างเปิดเผยต่อสุขภาพและความเสมอภาคในทุกๆ ประเด็น รวมถึงให้ความสำคัญกับผลกระทบทางสุขภาพที่อาจเกิดจากนโยบายนั้นด้วย เป้าหมายหลักของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพคือการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาชนมีสุขภาพดี นโยบายลักษณะนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเลือกทางเลือกที่ดีต่อสุขภาพ หรือช่วยให้สามารถเลือกได้ง่ายขึ้น นโยบายส่งผลให้สิ่งแวดล้อมทางสังคมและทางกายภาพมีส่วนสนับสนุนสุขภาพ การจะทำให้นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพเกิดขึ้นได้นั้น ภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการเกษตร การค้า การศึกษา การอุตสาหกรรม และการสื่อสาร ต้องนำแนวคิดทางสุขภาพมาประกอบด้วยเมื่อกำหนดนโยบาย ภาคส่วนเหล่านี้ควรตระหนักถึงผลกระทบทางสุขภาพของตัดสินใจเชิงนโยบาย และให้ความสำคัญถึงผลกระทบของนโยบายที่มีต่อสุขภาพอย่างเท่าเทียมกับความสำคัญที่ให้ต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจ

คุณค่าแห่งสุขภาพ

สุขภาพเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นการลงทุนทางสังคมที่คุ้มค่า ภาครัฐต้องลงทุนแหล่งทรัพยากรด้านนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อปรับปรุงสภาวะสุขภาพของประชาชนอย่างทั่วถึง หลักการพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคมคือการที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสที่จะมีสุขภาพดีและมีชีวิตที่น่าพึงพอใจ ซึ่งจะส่งผลให้ผลผลิตทั้งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจสูงขึ้นด้วย นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในระยะสั้นจะนำไปสู่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้นในระยะยาว ดังกรณีศึกษาที่นำเสนอในการประชุมครั้งนี้ จึงควรได้มีการผลักดันให้มีความพยายามในการเชื่อมโยงนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพเพื่อให้เกิดการดำเนินการที่บูรณาการอย่างแท้จริง

ความเสมอภาค การเข้าถึง และการพัฒนา

ความไม่เสมอภาคทางสุขภาพเป็นรากเหง้าของความไม่เสมอภาคในสังคม การปิดช่องว่างแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างประชาชนที่มีข้อจำกัดของโอกาสทางสังคมและการศึกษากับกลุ่มที่มีโอกาสสูงกว่า ต้องมีนโยบายที่เพิ่มโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการที่สร้างเสริมสุขภาพ รวมถึงมีการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ นโยบายเช่นนี้มักให้ความสำคัญอย่างสูงต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยง ยิ่งไปกว่านั้น นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มคนพื้นเมืองเดิม ชนชาติพันธุ์คนกลุ่มน้อย และกลุ่มผู้อพยพ ย้ายถิ่นฐาน ความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลสุขภาพในชุมชนนับเป็นประเด็นสำคัญของความเสมอภาคทางสุขภาพ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมักเป็นต้นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางโครงสร้างทางสังคมส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคทางสุขภาพขึ้นได้ ดังนั้น เป้าหมายอันดับแรกขององค์การอนามัยโลกภูมิภาคยุโรปในการขับเคลื่อนสู่สุขภาพดีถ้วนหน้าคือ :

“ภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ความแตกต่างของสถานะทางสุขภาพระหว่างประเทศและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศเดียวกัน ควรลดลงอย่างน้อยร้อยละ 25 ด้วยการเพิ่มระดับของสุขภาพในประเทศและกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส”

ที่ประชุมแห่งนี้ได้ศึกษาตรวจสอบแนวทางการลดความแตกต่างทางสุขภาพระหว่างประเทศต่างๆ และเสนอว่าประเทศที่พัฒนาแล้วมีภารกิจที่ต้องใส่ใจต่อนโยบายของประเทศตน ให้ส่งผลกระทบทางสุขภาพในทางบวกต่อประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ที่ประชุมเสนอให้ทุกประเทศพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพที่แสดงออกถึงการลดความไม่เสมอภาคทางสุขภาพนี้ด้วย

ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ

ข้อเสนอแนะฉบับนี้จะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ หากผู้บริหารภาครัฐในทุกระดับทั้งระดับประเทศ ภูมิภาค และท้องถิ่น ได้ร่วมแรงร่วมใจกันทำให้เกิดขึ้น การพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในระดับท้องถิ่นมีความสำคัญเท่าเทียมกับการพัฒนานโยบายในระดับประเทศ รัฐบาลควรตั้งเป้าหมายทางสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพให้ชัดเจน

บทบาทหน้าที่ต่อสุขภาพของสาธารณะเปรียบเสมือนสารอาหารที่หล่อเลี้ยงการเจริญเติบโตของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ รัฐบาลรวมทั้งผู้จัดการแหล่งทรัพยากรทุกประเภทมีความรับผิดชอบอันสำคัญยิ่งต่อผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนที่เกิดขึ้นเนื่องจากนโยบายที่ตนกำหนด รวมทั้งความรับผิดชอบต่อผลกระทบของการเพิกเฉยไม่กำหนดนโยบายด้วย พันธะที่มีต่อนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ หมายความว่าภาครัฐต้องวัดและรายงานผลกระทบทางสุขภาพของนโยบายของตน ด้วยภาษาที่ทุกกลุ่มในสังคมจะเข้าใจได้ การดำเนินการในชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ภาครัฐควรสื่อสารทำความเข้าใจกับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากนโยบาย โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านการศึกษาและความเข้าใจในภาษาเป็นสำคัญ

ที่ประชุมนี้ขอเน้นย้ำถึงความจำเป็นของการประเมินผลกระทบของนโยบาย ระบบข้อมูลทางสุขภาพที่รองรับกระบวนการประเมินผลกระทบของนโยบายควรได้รับการพัฒนา การประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพนี้จะสนับสนุนการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรเพื่อการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในอนาคต

เป้าหมายสูงกว่าการบริการสุขภาพ

นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพตอบสนองความท้าทายด้านสุขภาพอันเนื่องมาจากการที่โลกที่มีความเป็นพลวัตรและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับความสลับซับซ้อนของปฏิสัมพันธ์ของระบบนิเวศวิทยาต่างๆ และที่นานาประเทศต้องพึ่งพากันมากขึ้น ผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากความท้าทายทั้งหลายเหล่านี้ไม่สามารถเยียวยาได้ด้วยบริการสุขภาพที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือแม้แต่บริการสุขภาพที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต การสร้างเสริมสุขภาพนับเป็นแนวทางที่ตอบสนองความท้าทายเหล่านี้ การดำเนินงานต้องมีการผสมผสานการพัฒนาทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อเชื่อมโยงระหว่างสุขภาพกับการปฏิรูปทางสังคม ซึ่งนับเป็นนโยบายหลักที่องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา

หุ้นส่วนในกระบวนการกำหนดนโยบาย

ภาครัฐมีบทบาทสำคัญต่อสุขภาพ แต่สุขภาพก็ได้รับอิทธิพลเป็นอย่างสูงจากภาคเอกชน กลุ่มธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนต่างๆ ศักยภาพของแต่ละภาคส่วนในการดูแลและสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนควรได้รับการส่งเสริม องค์กรทางการค้า การพาณิชย์ ภาคอุตสาหกรรม สมาคมวิชาการ และผู้นำศาสนามีโอกาสอย่างมากในการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ทางสุขภาพของชุมชน เราจึงควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรใหม่ๆ เพื่อให้เกิดกิจกรรมด้านสุขภาพอย่างฉับพลัน

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

ที่ประชุมแห่งนี้ได้ระบุกิจกรรมที่ควรดำเนินการด้านนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพโดยเร่งด่วนทั้งหมด 4 ประเด็น ดังนี้

การสนับสนุนสุขภาพของสตรี

สตรีทั่วโลกนับว่าเป็นผู้สนับสนุนสุขภาพในระดับมูลฐาน งานที่สตรีทำบ่อยครั้งไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือหากได้รับก็เพียงน้อยนิด เครือข่ายและองค์กรของสตรีนับเป็นต้นแบบของกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ ในการจัดตั้งองค์กร การวางแผนและการดำเนินการ เครือข่ายของสตรีควรได้รับการยอมรับมากขึ้น และควรได้รับการสนับสนุนจากผู้กำหนดนโยบายและจาก

สถาบันในสังคม มิฉะนั้นการลงทุนในแรงงานสตรีจะยิ่งทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในสังคมยิ่งขึ้น สตรีควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงข้อมูล เครือข่าย และแหล่งสนับสนุนมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพมากขึ้น สตรีทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชนพื้นเมืองเดิม และชนกลุ่มน้อยในสังคม ควรมีสื่อในการกำหนดสุขภาพของตนเอง และควรเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพเพื่อให้มั่นใจได้ว่านโยบายเหล่านี้มีความเหมาะสมทางวัฒนธรรม

ที่ประชุมแห่งนี้ เสนอให้ประเทศต่างๆ เริ่มพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพสตรีในระดับประเทศ และเป็นนโยบายที่มองสุขภาพสตรีเป็นวาระสำคัญ จึงเสนอประเด็นต่างๆ ที่ควรปรากฏในนโยบาย ดังนี้

- งานที่มีความเอื้ออาทรควรได้รับการแบ่งปันกันอย่างเสมอภาคในสังคมยิ่งขึ้น
- การให้กำเนิดบุตรควรปฏิบัติตามความต้องการและความพึงพอใจของสตรี
- ควรมีกลไกสนับสนุนให้เกิดความเอื้ออาทรในการทำงาน เช่น งานที่สนับสนุนสตรีที่มีบุตร งานที่เปิดโอกาสให้ลาเพื่อดูแลบุตร และงานที่เปิดโอกาสให้ลาเพื่อดูแลสุขภาพของผู้เจ็บป่วยในครอบครัว

อาหารและโภชนาการ

เป้าหมายพื้นฐานของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพคือการขจัดความหิวโหยและภาวะทุพโภชนาการให้หมดไป นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพควรสร้างหลักประกันให้ประชาชนสามารถเข้าถึงอาหารที่ดีต่อสุขภาพอย่างเพียงพอ ด้วยวิธีการยอมรับได้ทางวัฒนธรรม นโยบายทางอาหารและโภชนาการควรครอบคลุมถึงการผลิตและการกระจายอาหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ราคาอาหารมีความเหมาะสม ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการปัจจัยทางการเกษตร เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มั่นใจว่านโยบายจะส่งผลกระทบในเชิงบวกทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ในระยะแรกนโยบายดังกล่าวควรเริ่มต้นด้วยการวางรากฐานของเป้าหมายด้านอาหารและโภชนาการให้ชัดเจน การจัดเก็บภาษีและการสนับสนุนด้านการเงินควรเป็นไปเพื่อให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและดีต่อสุขภาพ

ที่ประชุมแห่งนี้เสนอว่าภาครัฐควรมีมาตรการเร่งด่วนและตรงประเด็นในทุกระดับ เพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองในตลาดซื้อขายอาหาร โดยเฉพาะอาหารที่ใช้ในการดำเนินกิจการที่ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ (ได้แก่ ในโรงพยาบาล โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กช่วงกลางวัน บริการสังคมสงเคราะห์ และในสถานที่ทำงาน) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าได้โดยง่าย

ยาสูบและแอลกอฮอล์

การบริโภคนิโคตินและการเสพติดแอลกอฮอล์ เป็นอันตรายสำคัญต่อสุขภาพ 2 ประการที่ต้องการการดำเนินการโดยเร่งด่วน ด้วยการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ปัจจุบันเราตระหนักเป็นอย่างดีว่าการบริโภคนิโคตินไม่เพียงก่อให้เกิดโทษต่อผู้สูบเท่านั้น แต่ยังเป็นอันตรายต่อบุคคลรอบข้างจากควันบุหรี่มือสอง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กทารก แอลกอฮอล์ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางสังคม และเป็นอันตรายต่อทั้งร่างกายและจิตใจ นอกเหนือจากนี้การใช้พื้นที่ในประเทศที่ยากจนเป็นแหล่งปลูกยาสูบของประเทศผู้ค้ายาสูบ ส่งผลกระทบที่สำคัญทางนิเวศวิทยาและทำให้ประเทศที่ยากจนเหล่านั้นขาดแคลนแหล่งเพาะปลูก อันมีผลโดยตรงต่อกระบวนการผลิตและการกระจายอาหาร

การผลิตและการตลาดของยาสูบและแอลกอฮอล์เป็นกิจกรรมที่ให้ผลตอบแทนสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลตอบแทนต่อภาครัฐผ่านการเก็บภาษี บ่อยครั้งที่ภาครัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังที่จะลดการผลิตและการบริโภคนิโคตินและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยให้ความสำคัญต่อรายได้มากกว่าผลกระทบทางสุขภาพที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน

ที่ประชุมแห่งนี้เรียกร้องให้รัฐบาลของทุกประเทศได้ตระหนักถึงสิ่งที่ต้องสูญเสีย หากประชาชนในประเทศของตนต้องสูญเสียศักยภาพไปเนื่องจากการใช้ยาสูบและการเสพติดแอลกอฮอล์ ภาครัฐควรมุ่งมั่นที่จะพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ โดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติในการลดการเพาะปลูกยาสูบ และลดการผลิตแอลกอฮอล์ ร่วมกับการลดการตลาดและการบริโภคผลิตภัณฑ์ทั้งสองประเภทนี้ ให้เห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000)

สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อาศัยและทำงานอยู่ในสภาวะที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และต้องสัมผัสกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตราย ปัญหาดังกล่าวนับเป็นปัญหาที่ข้ามพรมแดนของประเทศ

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถปกป้องสุขภาพของมนุษย์จากผลกระทบทางชีวภาพ เคมี และกายภาพ ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ ทั้งนี้ต้องเข้าใจในหลักการพื้นฐานว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิง ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่สลับซับซ้อนนี้ ทรัพยากรแม้จะมีหลากหลาย แต่ก็อยู่อย่างจำกัดยิ่ง ทรัพยากรมีความจำเป็นต่อมนุษยชาติเนื่องจากมีบทบาทอันสำคัญในการหล่อเลี้ยงทุกชีวิต นโยบายที่สร้างเสริมสุขภาพจะประสบความสำเร็จขึ้นได้ หากเรามีการอนุรักษ์ทรัพยากรด้วยยุทธศาสตร์ทางนิเวศวิทยาทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

รัฐบาลในทุกระดับต้องแสดงเจตนารมณ์อันแน่วแน่ การร่วมมือกันในระหว่างทุกภาคส่วนมีความสำคัญเพื่อให้สุขภาพเป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม องค์การอนามัยโลกควรแสดงบทบาทสำคัญในการแสวงหาการยอมรับในหลักการจากนานาประเทศ และควรให้การสนับสนุนแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับนานาชาติ

ที่ประชุมขอสนับสนุนให้การสาธารณสุขและการรณรงค์เคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมได้มีการดำเนินการร่วมกัน เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ร่วมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอันมีอย่างจำกัดในโลก

สร้างพันธมิตรใหม่ทางสุขภาพ

ความรับผิดชอบต่อนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพจำเป็นต้องใช้แนวทางดำเนินการที่เน้นการปรึกษาหารือและการต่อรอง การจะผลักดันให้ผู้กำหนดนโยบายเห็นความสำคัญของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพได้นั้น ต้องมีผู้สนับสนุนนโยบายที่เข้มแข็ง นั่นหมายถึงการสนับสนุนกลุ่มผู้ทำงานด้านการชี้แนะและสนับสนุนนโยบาย และการช่วยสื่อมวลชนในการตีความทำความเข้าใจกับประเด็นทางนโยบายที่อาจมีความซับซ้อน

สถาบันการศึกษาต้องสนองต่อความต้องการของการสาธารณสุขแนวใหม่ โดยปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีการพัฒนาทักษะด้านการเป็นผู้นำ การเป็นสื่อกลาง และการสนับสนุนชี้แนะเชิงนโยบาย การพัฒนานโยบายต้องเปลี่ยนจากแนวคิดของการควบคุมมาเป็นการให้การสนับสนุนเชิงเทคนิค นอกจากนี้เวทีอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ที่ประชุมแห่งนี้ขอเสนอแนะให้องค์กรทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติได้ดำเนินการดังนี้

- จัดตั้งสำนักงานประมวลและกระจายข่าวสารเพื่อสนับสนุนแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ
- พัฒนาเครือข่ายนักวิจัย ผู้ฝึกอบรม และผู้จัดการโครงการเพื่อช่วยในการวิเคราะห์และดำเนินการทางนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

ความรับผิดชอบต่อการสาธารณสุขโลก

เงื่อนไขหลักของสุขภาพและการพัฒนาทางสังคม ได้แก่ สันติภาพและความเสมอภาคทางสังคม อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและน้ำดื่มที่สะอาด การศึกษาและที่พักอาศัยที่เหมาะสม บทบาทในสังคมและรายได้ที่เพียงพอ และการอนุรักษ์ทรัพยากรและการปกป้องระบบนิเวศความสำเร็จในการเข้าถึงปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้คือวิสัยทัศน์ของนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี ความสำเร็จของสุขภาพในระดับโลกขึ้นอยู่กับความตระหนักและการยอมรับในการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ความรับผิดชอบต่อการสาธารณสุขโลก เป็นการหาแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความเข้มแข็ง ในการจัดการกับประเด็นต่างๆ ที่มักเกิดข้ามพรมแดนของประเทศ

ความท้าทายในอนาคต

1. การกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรม แม้จะมีวิกฤติเศรษฐกิจนับเป็นความท้าทายของนานาประเทศ
2. การจะบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าได้นั้น เราต้องทำให้การมีที่พักอาศัยและสภาพการทำงานที่เอื้อต่อสุขภาพ เป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจเชิงนโยบายสาธารณะ การ

ร่วมแรงร่วมใจในทุกๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นงานที่มีความเอื้ออาทร โอกาส การจ้างงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงาน ล้วนมีผลอย่างมากต่อสุขภาพและความสุขของประชากร ส่วนงานมีผลต่อสุขภาพและความเสมอภาคอย่างไรนั้น ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องศึกษากันต่อไป

3. ความท้าทายพื้นฐานของแต่ละประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ในการทำให้นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพประสบความสำเร็จ คือการส่งเสริมความร่วมมือหรือการพัฒนาภาคีหุ้นส่วน ในประเด็นสันติภาพ สิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมในสังคมนิเวศวิทยา และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4. ในหลายประเทศ สุขภาพเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของเมืองในหลายระดับ หากต้องการให้เกิดการพัฒนาทางสุขภาพ เราต้องพยายามหาแนวทางใหม่ๆ ในการประสานร่วมมือทั้งภายในและระหว่างภาคส่วนเหล่านี้

5. นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพต้องมีบทบาทในการกำกับให้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทช่วยสร้างความเสมอภาคในสังคม มิใช่เป็นอุปสรรคต่อความเสมอภาคในสังคม

ที่ประชุมแห่งนี้ให้การเสนอแนะอย่างหนักแน่นว่า องค์การอนามัยโลกควรให้การสนับสนุนกลไกการพัฒนาการเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่านยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพทั้ง 5 ที่ได้รับบรรจุไว้ในกฎบัตรออตตาวา ที่ประชุมขอรับรู้ว่าองค์การอนามัยโลกได้ขยายแนวคิดริเริ่มนี้ไปทั่วทุกภูมิภาค ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจขององค์การอนามัยโลก โดยให้การสนับสนุนประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นหลักในกระบวนการนี้

บทบทวนเจตจำนง

ด้วยเห็นถึงความสำคัญในสุขภาพของโลก ผู้เข้าร่วมประชุมที่เมืองแอตติเลดในครั้งนี้ขอกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ยืนยันเจตจำนงในการพัฒนาพันธมิตรด้านสาธารณสุขตามที่ได้แนะนำไว้ในกฎบัตรออตตาวา

จากรายงานการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพครั้งที่ 2 เรื่อง “นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ” ระหว่างวันที่ 5-9 เมษายน พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) ที่เมืองแอตติเลด ประเทศออสเตรเลีย*

เข้าถึงเอกสารฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ www.who.int/healthpromotion/conferences/adelaide.pdf

* ร่วมสนับสนุนการจัดประชุมโดย กรมบริการชุมชนและสุขภาพ กรุงแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย และ องค์การอนามัยโลก สำนักงานภูมิภาคยุโรป กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก

แถลงการณ์ซุนด์สวอลล์

เรื่อง สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ

(Sundsvall Statement on Supportive Environments for Health)

การประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพครั้งที่ 3

เมืองซุนด์สวอลล์ ประเทศสวีเดน

ระหว่างวันที่ 9-15 มิถุนายน พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991)

การประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 3 ในประเด็นสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ หรือการประชุมซุนด์สวอลล์นี้ สอดคล้องกับลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเริ่มจากพันธะขององค์การอนามัยโลกเพื่อการบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า (พ.ศ. 2520/ค.ศ. 1977) ตามด้วยการประชุมนานาชาติเรื่องการสาธารณสุขมูลฐาน จัดโดยองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ร่วมกับองค์การอนามัยโลก ที่อัลมา อะตา ในปี พ.ศ. 2521 (ค.ศ. 1978) และการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม ครั้งที่ 1 ที่กรุงออตตาวา ในพ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986) การประชุมครั้งต่อมาเป็นการประชุมในประเด็นนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ที่เมืองแอติเลด ในปี พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) และข้อเรียกร้องเพื่อการดำเนินการเรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพในประเทศกำลังพัฒนา ที่เจนีวา ในปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) มีส่วนช่วยให้ความหมายและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ในช่วงเวลาเดียวกันที่มีพัฒนาการของการดำเนินการด้านสุขภาพนี้ ความตระหนักของสาธารณะต่อภัยคุกคามของสิ่งแวดล้อมโลกได้ก่อตัวขึ้นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากรายงานของคณะกรรมการโลกด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาการ เรื่อง อนาคตร่วมของเรา ซึ่งรายงานฉบับนี้ทำให้เกิดความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับความเร่งด่วนของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพครั้งที่ 3 ในประเด็นสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ นับเป็นการประชุมการสร้างเสริมสุขภาพโลก ครั้งที่ 1 การประชุมครั้งนี้มีประเทศเข้าร่วมทั้งหมด 81 ประเทศ ที่ประชุมได้เรียกร้องให้ประชาชนทุกคนจากทุกมุมโลกได้มีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการทำให้สิ่งแวดล้อมมีส่วนสนับสนุนสุขภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ จากการศึกษาประเด็นทางสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันร่วมกัน ที่ประชุมได้ชี้ประเด็นว่าประชาชนหลายล้านคนมีความยากจนและเป็นอยู่ที่แร้นแค้น อีกทั้งอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมที่คุกคามต่อสุขภาพ ทำให้การบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี พ.ศ. 2543 เป็นเรื่องที่ยากยิ่ง ทางออกทางเดียวคือการทำให้สิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมและเศรษฐกิจ และทางการเมืองสนับสนุนสุขภาพ มิใช่ทำลายสุขภาพ

การประชุมที่เมืองซุนด์สวอลล์นี้ได้นำเสนอตัวอย่างและแนวทางหลายประการในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพให้ผู้กำหนดนโยบาย ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ และนักณรงค์ทางสังคม ทั้งในภาคส่วนสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ที่ประชุมแห่งนี้ตระหนักว่าทุกคนมีบทบาทในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ

ข้อเรียกร้องเพื่อการดำเนินการ

ข้อเรียกร้องเพื่อการดำเนินการนี้ส่งตรงไปยังผู้กำหนดนโยบายและผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและในทุกระดับ ผู้สนับสนุนและนักณรงค์ทางสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อมและด้านความยุติธรรมในสังคมต้องสร้างเครือข่ายพันธมิตรอย่างกว้างขวาง เพื่อการบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าร่วมกัน เราในฐานะผู้เข้าร่วมประชุมขอแสดงเจตจำนงในการนำข้อความจากที่ประชุมนี้กลับไปยังชุมชน ประเทศ และยั้งรัฐบาล เพื่อกระตุ้นให้เกิดการดำเนินการ เราขอเรียกร้องให้องค์กรต่างๆภายใต้ระบบของสหประชาชาติ ได้ทำให้ความร่วมมือมีความเข้มแข็งขึ้น อีกทั้งท้าทายให้แสดงออกถึงความมุ่งมั่นทุ่มเทให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีความเสมอภาค

สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพพึ่งพาอาศัยกันและมีอาจแยกจากกันได้ เราขอเร่งรัดให้ภาครัฐเห็นความสำคัญในการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาทั้งสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และให้ความสำคัญต่อประเด็นทั้งสองนี้อย่างเท่าเทียมกับประเด็นอื่นๆ ในการบริหารจัดการของภาครัฐ

ความไม่เท่าเทียมกันเป็นภาพสะท้อนของช่องว่างทางสุขภาพที่ขยายใหญ่ขึ้นทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจน ปัญหาที่ไม่สมควรให้เกิดขึ้น การดำเนินการเพื่อบรรลุถึงความยุติธรรมทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน ประชากรหลายล้านคนอยู่ในภาวะยากจนที่สุด ทั้งอดอยากขาดแคลนจากสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ผู้คนจำนวนมากต้องทุกข์ทนจากผลกระทบรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสุขภาพและความเป็นอยู่จากปัญหาความขัดแย้งและการใช้อาวุธ การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วเป็นภัยคุกคามต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประชาชนต้องอยู่ในสภาพที่ปราศจากน้ำที่สะอาด อาหารที่เพียงพอ ที่พักอาศัย และสุขภาพสิ่งแวดล้อม

ความยากจนเป็นตัวขัดขวางความหวังของคน รวมทั้งความฝันในการสร้างอนาคตที่ดีขึ้น การถูกจำกัดโอกาสในการเข้าถึงโครงสร้างทางการเมืองเป็นสิ่งบั่นทอนองค์ประกอบพื้นฐานของความมุ่งมั่นของประชาชน ในหลายพื้นที่ยังไม่มีการจัดการศึกษา หากจัดให้ก็ไม่ทั่วถึง หรือรูปแบบการศึกษาที่จัดให้ก็ไม่ได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพและพลังอำนาจ เด็กและเยาวชนหลายล้านคนไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ความหวังในการสร้างอนาคตที่ดีกว่าริบหรี่ลงสตรีในฐานะของประชากรส่วนใหญ่ของโลกยังถูกกดขี่ กลุ่มสตรียังคงถูกแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ และถูกกีดกันทั้งในตลาดแรงงานและในกรณีอื่นๆ ซึ่งนับเป็นตัวกีดกันสตรีจากการแสดงบทบาทในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ

ผู้คนกว่าพันล้านคนทั่วโลกยังไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็น ไม่ต้องสงสัยเลยว่าระบบสุขภาพที่มีอยู่ในปัจจุบันต้องได้รับการส่งเสริมให้ดีขึ้น ทางแก้ปัญหสำหรับปัญหามากมายเช่นนี้ อยู่ที่ยังการดำเนินการทางสังคมเพื่อสุขภาพรวมกับการจัดหาแหล่งประโยชน์และสร้างสรรค์สำหรับบุคคลและชุมชน การจะส่งเสริมให้คนปลดปล่อยศักยภาพ จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการที่เรามองสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการอุทิศตนทางการเมืองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายสุขภาพและสิ่งแวดล้อม วิธีแก้ปัญหเหล่านี้ต้องการมากกว่าระบบบริการสุขภาพที่มีอยู่ในปัจจุบัน

กลุ่มผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ ทำงานร่วมกับประชาชนในชุมชนระดับท้องถิ่นกับองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนในระดับประเทศ และองค์การนานาชาติในระดับโลก กิจกรรมการดำเนินการจะต้องดึง

ภาคส่วนด้านการศึกษา การคมนาคมขนส่ง ที่อยู่อาศัยและการพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมการผลิต และภาคการเกษตร เข้ามามีส่วนร่วม

มิติของการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ

ในบริบทของสุขภาพ คำว่า **สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ** หมายถึงทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวทั้งกายภาพและสังคม สิ่งแวดล้อมยังมีความหมายถึงสถานที่ที่บุคคลอยู่อาศัย ชุมชนท้องถิ่นของเขา บ้าน ที่ทำงาน และที่เล่น นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมยังรวมถึงโครงสร้างที่กำหนดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งประโยชน์ของการดำเนินชีวิตและโอกาสของการเสริมสร้างพลังอำนาจ ดังนั้นการดำเนินการเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพจึงมีหลายมิติ ได้แก่ มิติทางกายภาพ สังคม จิตวิญญาณ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมิติเหล่านี้เชื่อมโยงกันอย่างมีพลวัตร การดำเนินการสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนต้องเกิดจากความร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับโลก เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

ที่ประชุมแห่งนี้ได้เน้นถึงมุมมอง 4 ประการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ ดังนี้

- **มิติทางสังคม** หมายถึง การที่บรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และกระบวนการทางสังคม มีผลกระทบต่อสุขภาพ ในหลายสังคมความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่เดิมเริ่มเปลี่ยนไปในรูปแบบที่คุกคามสุขภาพ เช่น คนในสังคมอยู่อย่างโดดเดี่ยวมากขึ้น ชีวิตซึ่งเคยมีการร่วมแรงร่วมใจและมีเป้าหมายขาดหายไป หรือคุณค่าทางประเพณีและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมถูกทำให้เสื่อมคุณค่าไป
- **มิติทางการเมือง** ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการตัดสินใจ และต้องกระจายความรับผิดชอบและแหล่งทรัพยากรสู่ประชาชน นอกจากนี้มิติทางการเมืองต้องแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสิทธิมนุษยชน สันติภาพ และลดการใช้ทรัพยากรเพื่อการแข่งขันกันทางอาวุธสงคราม เป็นต้น
- **มิติทางเศรษฐกิจ** ต้องปรับเปลี่ยนแหล่งทรัพยากรให้สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าและการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงการส่งต่อเทคโนโลยีที่ปลอดภัยและเชื่อถือได้

- **ความตระหนักถึงทักษะและความรู้ของสตรีในทุกภาคส่วน รวมถึงภาคส่วนกำหนดนโยบายและเศรษฐกิจ เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ** ภาระของการทำงานในกลุ่มสตรีควรได้รับการดูแล และจัดสรรให้เหมาะสมระหว่างกลุ่มบุรุษและสตรี องค์กรสตรีที่มีฐานในชุมชนควรได้รับโอกาสในการสื่อสารเพื่อพัฒนานโยบายและโครงสร้างของการสร้างเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอเพื่อการดำเนินการ

ที่ประชุมชุดสวอลล์มีความเชื่อว่าข้อเสนอเพื่อดำเนินการเชิงกลยุทธ์เพื่อสุขภาพดีถ้วนหน้า ต้องสามารถสะท้อนหลักการพื้นฐาน 2 ประการ ดังนี้

1. ความเสมอภาคต้องได้รับความสำคัญขั้นพื้นฐานของการสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกิจที่สำคัญ เพื่อให้เกิดการปลดปล่อยพลังกำลังและพลังแห่งการสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ นโยบายทุกนโยบายที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบความรับผิดชอบในรูปแบบใหม่เพื่อให้มั่นใจว่านโยบายเหล่านั้นบรรลุซึ่งการกระจายความรับผิดชอบ และทรัพยากรอย่างเสมอภาค การดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากรทั้งหมดต้องมีพื้นฐานมาจากการจัดลำดับความสำคัญ และข้อผูกพันที่ชัดเจนต่อกลุ่มที่ยากจนที่สุดเพื่อช่วยบรรเทาความยากลำบากที่เกิดกับกลุ่มคนชายขอบ ชนกลุ่มน้อย และกลุ่มคนทุพพลภาพ ประเทศอุตสาหกรรมต้องชำระหนี้ทางสิ่งแวดล้อมและหนี้ทางมนุษยชาติที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา

2. การดำเนินการทางสาธารณะเพื่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ ต้องกระทำด้วยความตระหนักถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกันของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย และต้องบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายโดยคำนึงถึงความต้องการของคนรุ่นหลัง กลุ่มชนพื้นเมืองที่อยู่ดั้งเดิมล้วนมีสัมพันธภาพทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่โดดเด่นกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสามารถแบ่งปันความรู้อันทรงคุณค่าเหล่านี้ให้กับทุกคนในโลกใบนี้ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำกลุ่มชนพื้นเมืองที่อยู่ดั้งเดิมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน รวมทั้งควรมีการต่อรองเพื่อคงไว้ซึ่งสิทธิในผืนแผ่นดินและมรดกทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มนี้

สิ่งที่ต้องทำให้สำเร็จ : ทำให้การดำเนินการทางสังคมมีความเข้มแข็ง

ข้อเรียกร้องเพื่อการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ เป็นข้อเสนอที่เป็นไปได้สำหรับการดำเนินการทางสาธารณสุขในระดับท้องถิ่น ด้วยจุดเน้นที่พื้นที่ต่างๆที่เป็นฐานของสุขภาพ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและครอบคลุม ตัวอย่างจากทุกมุมโลกได้รับการนำเสนอในการประชุมครั้งนี้ในประเด็นของการศึกษา อาหาร ที่อยู่อาศัย การสนับสนุนและการดูแลทางสังคม การทำงาน และการคมนาคมขนส่ง ตัวอย่างเหล่านี้แสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพช่วยเอื้อให้ผู้คนนั้นได้พัฒนาขอบเขตของความสามารถในการพึ่งตนเอง รายละเอียดเพิ่มเติมของข้อเสนอเชิงปฏิบัติเหล่านี้มีอยู่ในรายงานและเอกสารประกอบการประชุม

ด้วยตัวอย่างที่ได้นำเสนอมาแล้วนี้ ที่ประชุมได้ระบุนโยบายสาธารณสุขที่สำคัญ 4 ประการ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในระดับชุมชน ดังนี้

1. ทำให้การสนับสนุนชี้แนะทางสุขภาพมีความเข้มแข็งผ่านการดำเนินการในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีการจัดดำเนินการโดยสตรี
2. เอื้อโอกาสให้ชุมชนและบุคคลมีความสามารถในการควบคุมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ผ่านการศึกษา และการเสริมสร้างพลังอำนาจ
3. สร้างเครือข่ายพันธมิตรเพื่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง ระหว่างยุทธศาสตร์และการดำเนินการด้านสุขภาพกับสิ่งแวดล้อม
4. เป็นสื่อกลางระหว่างกลุ่มที่อาจมีความสนใจขัดแย้งกันในสังคม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าทุกกลุ่มได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ

โดยสรุปแล้ว การเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคลและการมีส่วนร่วมในชุมชนถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพที่มีความเป็นประชาธิปไตย และเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการพึ่งพาตนเองและเกิดพัฒนาการ

ผู้เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาคือสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้สุขภาพดีถ้วนหน้าเป็นความจริงได้ ทุกคนควรมีโอกาสได้เข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิตและมีความเสมอภาค ด้วยมุมมองที่ให้ความเคารพต่อวัฒนธรรม ต่อชั้นทางสังคม และต่อเพศ

มุมมองในระดับโลก

มนุษย์เป็นส่วนประกอบหนึ่งของระบบนิเวศของโลก สุขภาพของมนุษย์ล้วนเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ข้อมูลจากทุกแหล่งล้วนระบุตรงกันว่า การจะรักษาไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตทั้งของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นให้สำเร็จได้นั้น มนุษย์ทุกคนต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมมาเป็นแนวทางที่บริหารจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

การดำเนินการด้วยความร่วมแรงร่วมใจเพื่อให้บรรลุการพัฒนาสุขภาพอย่างยั่งยืนนับเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในยุคสมัยของเรา

ในระดับนานาชาติ รายได้ต่อหัวที่แตกต่างกันอย่างมากส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาค ทั้งด้านสุขภาพและศักยภาพทางสังคมในการแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นอยู่ รวมถึงการรักษาคุณภาพชีวิตที่ดีไว้เพื่อคนรุ่นหลัง การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองทำให้จำนวนผู้คนที่ย้ายมาอาศัยในชุมชนแออัดเพิ่มขึ้น ตามมาด้วยปัญหาอื่นๆ อาทิ การขาดแคลนน้ำสะอาด และปัญหาด้านสุขาภิบาล

การตัดสินใจทางการเมืองและการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมักมีพื้นฐานจากการวางแผนเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น และมักมองข้ามผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม การเป็นหนี้ต่างชาติของประเทศยากจนทำให้ทรัพยากรซึ่งมีน้อยอยู่แล้วต้องรั่วไหลออกไปอีก งบประมาณค่าใช้จ่ายทางการแพทย์นับวันจะเพิ่มสูงขึ้น สงครามนอกจากจะทำให้สูญเสียชีวิตและก่อให้เกิดความพิการแล้ว ยังนับเป็นการกระทำอย่างป่าเถื่อนต่อระบบนิเวศอีกด้วย

การเอาเปรียบแรงงาน การนำสารอันตรายไปทิ้งในประเทศอื่นโดยเฉพาะประเทศที่ยากจนและอ่อนแอกว่า รวมถึงการใช้ทรัพยากรโลกอย่างฟุ่มเฟือย ล้วนแสดงให้เห็นแล้วว่า แนวทางการพัฒนาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทำให้โลกเข้าสู่ภาวะวิกฤต มาตรการทางจริยธรรมใหม่ๆ รวมถึงการดำเนินการในระดับโลก เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเพื่อการกระจายและการใช้ทรัพยากรโลกที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ให้เกิดความเป็นธรรมที่สุดนับเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน

มุ่งสู่ความรับผิดชอบต่อระดับโลก

ที่ประชุมเมืองซุนด์สวอลล์ขอเรียกร้องให้ชุมชนโลกได้มีการวางกลไกเพื่อความรับผิดชอบต่อสุขภาพและระบบนิเวศใหม่ โดยให้กลไกมีพื้นฐานจากหลักการพัฒนาสุขภาพที่ยั่งยืน ในทางปฏิบัติเราต้องมีแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดนโยบายและแนวทางการดำเนินการใหม่ๆ องค์การอนามัยโลกและโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติควรดำเนินการอย่างเข้มแข็งในการพัฒนาจรรยาบรรณทางการค้าและการตลาดเกี่ยวกับสารและผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

องค์การอนามัยโลกและโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ควรมีการเร่งพัฒนาแนวนโยบายที่มีพื้นฐานบนหลักการการพัฒนายั่งยืนสำหรับประเทศสมาชิก ผู้ให้การสนับสนุนทุนทั้งที่เป็นพหุภาคและทวิภาคีทุกกลุ่มรวมถึงองค์กรที่สนับสนุนทุน เช่น ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ควรใช้แนวนโยบายดังกล่าวในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินพัฒนาการของโครงการ ควรมีมาตรการดำเนินการเร่งด่วนเพื่อให้การสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการระบุและดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ควรสนับสนุนให้เกิดความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับองค์กรพัฒนาเอกชนโดยตลอดกระบวนการนี้

ที่ประชุมซุนด์สวอลล์นี้ได้แสดงออกให้เห็นอีกครั้งว่า ประเด็นของสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนามนุษย์นั้น ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การพัฒนาต้องนำมาซึ่งการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสุขภาพ ในขณะเดียวกันทรัพยากรต้องได้รับการสงวนไว้ให้เกิดความยั่งยืน มีเพียงการดำเนินการในระดับนานาชาติที่มีพื้นฐานมาจากภาคีหุ้นส่วนในระดับโลกเท่านั้นที่จะรับประกันอนาคตของโลกของเราได้

เอกสารฉบับนี้เป็นผลจากการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 9-15 มิถุนายน พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) ณ เมืองซุนด์สวอลล์ประเทศสวีเดน*

เข้าถึงเอกสารฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ www.who.int/healthpromotion/conferences/sunsvall.pdf

* ร่วมสนับสนุนการจัดประชุมโดย โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ สภารัฐมนตรีแห่งสแกนดิเนเวีย และองค์การอนามัยโลก

คำประกาศจาการ์ตา

เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพในศตวรรษที่ 21

(Jakarta Declaration on Leading Health Promotion
into the 21st Century)

**การประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 4 บทบาทใหม่ของ
ศักราชใหม่ – การนำการสร้างเสริมสุขภาพเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กรุงจาการ์ตา
ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 21-25 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997)**

การประชุมนานาชาติเรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 4 บทบาทใหม่ของศักราชใหม่ – การนำการสร้างเสริมสุขภาพเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 21-25 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) เป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการพัฒนายุทธศาสตร์สุขภาพในระดับนานาชาติ นับเป็นเวลาเกือบ 20 ปี นับแต่ประเทศสมาชิกขององค์การอนามัยโลกได้ร่วมกันตั้งความปรารถนาอันสูงส่ง ด้วยการกำหนดเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้า และหลักการของการสาธารณสุขมูลฐานที่ได้ประกาศในคำประกาศอัลมา อะตา เป็นเวลา 11 ปี นับแต่การประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา การประชุมในครั้งนั้นก่อให้เกิดการประกาศ ญัตติออตตาวา เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นแนวทางและแรงบันดาลใจที่สำคัญของการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพ นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา การประชุมนานาชาติในครั้งต่อๆมา และการประชุมย่อยอีกหลายครั้งที่มีส่วนช่วยให้กลยุทธ์สำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพมีความชัดเจนตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การประชุมเรื่องนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ที่เมืองแอตเลต ประเทศออสเตรเลีย ในปี พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) และการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนต่อสุขภาพ ที่เมืองซุนด์สวอลล์ ประเทศสวีเดน ในปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991)

การประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ที่จัดขึ้นในครั้งนี้ นับเป็นการประชุมครั้งแรกที่จัดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา และนับเป็นครั้งแรกที่นำภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเข้ามามีส่วนร่วมด้วย โดยเปิดโอกาสให้สะท้อนมุมมองของสิ่งเรียนรู้จากการสร้างเสริมสุขภาพที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการทบทวนปัจจัยกำหนดสุขภาพและเพื่อกำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์ที่ควรได้รับการตอบสนอง เพื่อให้เท่าทันกับความท้าทายในการสร้างเสริมสุขภาพในศตวรรษที่ 21 ผู้เข้าร่วมประชุม ณ กรุงจาการ์ตาในครั้งนี้จึงเสนอคำประกาศจาการ์ตาเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพในศตวรรษที่ 21 ฉบับนี้

การสร้างเสริมสุขภาพคือการลงทุนที่สำคัญ

สุขภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจ การสร้างเสริมสุขภาพได้รับการมองว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสุขภาพมากยิ่งขึ้น การสร้างเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการที่เอื้อให้คนมีความสามารถในการควบคุมและพัฒนาสุขภาพ การลงทุนและการดำเนินการด้านการสร้างเสริมสุขภาพมีอิทธิพลอย่างสูงต่อปัจจัยกำหนดสุขภาพ ในขณะที่เดียวกับที่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านสุขภาพแก่ประชาชน ช่วยลดความไม่เสมอภาคทางสุขภาพ ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และเสริมสร้างทุนทางสังคม เป้าหมายสูงสุดของการสร้างเสริมสุขภาพคือการเพิ่มความคาดหวังทางสุขภาพ และลดช่องว่างของความคาดหวังทางสุขภาพระหว่างประเทศต่างๆ และระหว่างกลุ่มต่างๆ

คำประกาศจาการ์ตาเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพนำเสนอวิสัยทัศน์และจุดเน้นของการสร้างเสริมสุขภาพในศตวรรษหน้า คำประกาศฉบับนี้สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจจริงของผู้เข้าร่วมประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 4 ในการเปิดช่องทางของแหล่งประโยชน์สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพให้กว้างที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อรับมือกับปัจจัยกำหนดสุขภาพในศตวรรษที่ 21 นี้

ความท้าทายใหม่ คือปัจจัยกำหนดสุขภาพ

ปัจจัยพื้นฐานที่ต้องมีก่อนเกิดสุขภาวะ ได้แก่ สันติภาพ ที่พักอาศัย การศึกษา ความมั่นคงทางสังคม สัมพันธภาพทางสังคม อาหาร รายได้ ระบบนิเวศที่มั่นคง แหล่งทรัพยากรที่เพียงพอ ความยุติธรรมทางสังคม ความเคารพในสิทธิมนุษยชน และความเสมอภาค ในบรรดาปัจจัยทั้งหมดเหล่านี้ ความยากจนคือภัยคุกคามต่อสุขภาพที่สำคัญที่สุด

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางประชากร เช่น การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมือง จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น และความชุกของโรคเรื้อรัง แสดงให้เห็นถึงปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในทุกประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางพฤติกรรม และทางชีววิทยา เช่น การที่ประชาชนใช้ชีวิตแบบนั่งๆนอนๆ ขาดการออกกำลังกายมากยิ่งขึ้น การติดต่อยาปฏิชีวนะและยาสามัญอื่นๆ การใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้น และความรุนแรงทั้งในระดับครอบครัวและระดับสังคม ล้วนมีผลคุกคามต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของคนหลายร้อยล้านคน

โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ และปัญหาทางสุขภาพจิตที่เพิ่มมากขึ้น ต้องการแนวทางการดำเนินการอย่างเร่งด่วน รูปแบบของการสร้างเสริมสุขภาพต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยกำหนดสุขภาพเหล่านี้ได้

ปัจจัยร่วมของนานาชาติประเทศล้วนมีผลกระทบอันสำคัญต่อสุขภาพ ปัจจัยเหล่านี้เกิดจากผลกระทบร่วมกันของเศรษฐกิจโลก การค้าและการแลกเปลี่ยน โอกาสในการเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีการสื่อสารที่มากขึ้น และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมจากการใช้ทรัพยากรอย่างขาดความรับผิดชอบ

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้ค่านิยมของบุคคล รูปแบบการดำเนินชีวิตในทุกช่วงอายุ และสภาพความเป็นอยู่ของทุกชุมชนทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยบางประการมีแนวโน้มที่เอื้อต่อสุขภาพ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร ในขณะที่ปัจจัยอีกหลายประการมีอิทธิพลทางลบต่อสุขภาพ เช่น การค้ายาสูบในระดับนานาชาติ

การสร้างเสริมสุขภาพช่วยให้เกิดความแตกต่าง

งานวิจัยและกรณีศึกษาจากทั่วโลกนับเป็นหลักฐานสนับสนุนอันน่าเชื่อถือว่าการสร้างเสริมสุขภาพคือวิธีการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ กลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพช่วยพัฒนาและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานะทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพเป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้ หากเราต้องการไปถึงความเสมอภาคทางสุขภาพ

กลยุทธ์ทั้ง 5 ของการสร้างเสริมสุขภาพในกฎบัตรอตตาวาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ คือปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ กลยุทธ์ทั้ง 5 ได้แก่

- การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ
- การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ
- การเสริมสร้างการดำเนินการในชุมชนที่เข้มแข็ง
- การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล
- การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ

ปัจจุบันเรามีหลักฐานใหม่ๆ ที่สนับสนุนอย่างชัดเจนว่า :

- แนวทางการพัฒนาทางสุขภาพที่มีความครอบคลุมรอบด้านเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลสูงสุด การดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพที่ใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย ย่อมมีประสิทธิผลกว่าการดำเนินการที่ใช้กลยุทธ์เพียงอย่างเดียว
- สถานที่และประเด็นบางอย่างเปิดทางให้เราใช้ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพที่มีความครอบคลุมรอบด้าน ทำให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ สถานที่และประเด็นเหล่านี้ ได้แก่ การสร้างเสริมสุขภาพในเมืองใหญ่ เกาะ เมืองขนาดเล็กไป ชุมชนเขตเทศบาล ชุมชนท้องถิ่น ตลาด โรงเรียน ที่ทำงาน และสถานบริการสุขภาพ
- การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้การดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพมีความยั่งยืน ประชาชนต้องเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพและกระบวนการตัดสินใจจึงจะมีประสิทธิผลสูงสุด
- การเรียนรู้ด้านสุขภาพเป็นปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วม โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล อีกทั้งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคลและชุมชน

ยุทธศาสตร์เหล่านี้เป็นแกนกลางของการสร้างเสริมสุขภาพและเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพในทุกประเทศ

ความจำเป็นต่อการดำเนินการในรูปแบบใหม่

การดำเนินการในรูปแบบใหม่มีความจำเป็นยิ่งในการรับมือกับภัยคุกคามต่อสุขภาพที่อุบัติใหม่นี้ ความท้าทายในอนาคตอันใกล้คือการปลดปล่อยศักยภาพด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่มีอยู่แล้วในหลายภาคส่วนของสังคม ทั้งในระดับสังคม ชุมชนท้องถิ่น และภายในครอบครัวให้สำเร็จ

การทลายกำแพงกันที่มีอยู่ภายในภาคส่วนราชการ ระหว่างส่วนราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน และระหว่างภาคสาธารณะและภาคของเอกชน มีความจำเป็นยิ่ง การสร้างความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ ด้วยการสร้างภาคีหุ้นส่วนใหม่ๆทางสุขภาพระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในทุกระดับของสังคม บนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่มีความสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพในศตวรรษที่ 21

1. สนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคมต่อสุขภาพ

ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจต้องแสดงออกถึงความทุ่มเทและความรับผิดชอบต่อสังคม ภาคส่วนสาธารณะและเอกชนต้องมีส่วนในการสร้างเสริมสุขภาพโดยกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติดังนี้

- หลีกเลี่ยงอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล
- ปกป้องสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน
- จำกัดผลิตภัณฑ์และการค้าสินค้าและสารต่างๆ ที่มีอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ และอาวุธสงคราม และไม่ให้การสนับสนุนการดำเนินการตลาดกับผลิตภัณฑ์และสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเหล่านี้
- ปกป้องประชาชนไม่ให้ได้รับผลอันตรายในท้องตลาดและปกป้องบุคคลไม่ให้ได้รับผลอันตรายในสถานประกอบการ
- ใช้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่ให้เป็นธรรมกับทุกฝ่ายในการพัฒนานโยบาย

2. เพิ่มการลงทุนเพื่อพัฒนาสุขภาพ

การลงทุนด้านสุขภาพในปัจจุบันยังไม่เพียงพอและส่วนมากยังขาดประสิทธิผลในหลายประเทศ

การเพิ่มการลงทุนเพื่อพัฒนาสุขภาพจำเป็นต้องมองแนวทางในหลายภาคส่วน เช่น การเพิ่มแหล่งประโยชน์สำหรับการศึกษาและที่อยู่อาศัย มีความสำคัญเช่นเดียวกับการเพิ่มแหล่งประโยชน์ทางสุขภาพ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สุขภาพ และคุณภาพชีวิตให้ได้ผลอย่างมีนัยสำคัญนั้น ต้องเพิ่มการลงทุนด้านสุขภาพ และปรับเปลี่ยนมุมมองของการลงทุนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

การลงทุนเพื่อสุขภาพควรสะท้อนถึงความต้องการของเฉพาะกลุ่มด้วย เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มคนพื้นเมืองเดิม กลุ่มคนยากจน และกลุ่มประชาชนชายขอบ

3. ผนึกกำลังและขยายภาคีหุ้นส่วนเพื่อสุขภาพ

การสร้างเสริมสุขภาพต้องมีภาคีหุ้นส่วนเพื่อสุขภาพ และมีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในทุกระดับของการบริหารและในทุกระดับของสังคม ภาคีหุ้นส่วนที่มีอยู่แล้วควรได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้น และควรแสวงหาโอกาสเสริมสร้างภาคีหุ้นส่วนใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

ภาคีหุ้นส่วนก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันทางสุขภาพด้วยการแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญ ทักษะ และทรัพยากร หุ้นส่วนแต่ละส่วนต้องมีความโปร่งใสและเชื่อถือได้ หุ้นส่วนต้องมีฐานอยู่บนหลักการทางจริยธรรมที่ตกลงร่วมกัน มีความเข้าใจร่วมกัน และมีความเคารพซึ่งกันและกัน แนวนโยบายภาคีหุ้นส่วนขององค์การอนามัยโลกสามารถเป็นแนวทางในการดำเนินการด้านภาคีหุ้นส่วนได้

4. เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและพลังอำนาจของบุคคล

การเสริมสร้างสุขภาพเป็นการดำเนินการโดยบุคคลและกับบุคคล มิใช่ดำเนินการต่อบุคคล หรือดำเนินการให้บุคคล การสร้างเสริมสุขภาพพัฒนาความสามารถของบุคคลในการดำเนินการ และพัฒนาศักยภาพขององค์กรหรือชุมชนเพื่อให้สามารถรับมือกับปัจจัยกำหนดสุขภาพได้

การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ จำเป็นต้องมีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการการฝึกอบรมภาวะผู้นำ และมีโอกาสเข้าถึงแหล่งประโยชน์ต่างๆ การเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคลต้องเปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้กระบวนการการตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอ และเพิ่มพูนทักษะและความรู้สำคัญที่เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การสื่อสารในรูปแบบเดิมและการสนับสนุนข้อมูลผ่านสื่อในรูปแบบใหม่ๆ มีส่วนสนับสนุนกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพนี้ ควรมีการนำแหล่งทรัพยากรด้านสังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ มาใช้ในการกำกับดูแลเพื่อให้แนวทางการดำเนินการมีความสร้างสรรค์

5. การรักษาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการสร้างเสริมสุขภาพ

การแสวงหากลไกใหม่ในการสนับสนุน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก มีความจำเป็นต่อการรักษาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ระบบผลตอบแทนต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อการดำเนินการในระบบราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน เพื่อให้มั่นใจว่าการขับเคลื่อนของทรัพยากรเพื่อสุขภาพได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่

สถานที่และประเด็นการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นตัวบ่งชี้ถึงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการสร้างเสริมสุขภาพ ความท้าทายใหม่ๆทางสุขภาพ หมายความว่า เราต้องสร้างเครือข่ายใหม่ๆ ที่มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความร่วมมือในระหว่างภาคส่วน เครือข่ายดังกล่าวควรให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในระดับภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ได้มีการดำเนินการแล้วว่ามีประสิทธิผลหรือไม่ และมีประสิทธิผลในสถานที่และประเด็นใดในการสร้างเสริมสุขภาพ

ผู้นำท้องถิ่นควรได้รับสนับสนุนในการฝึกอบรมและฝึกฝนให้เกิดทักษะเพื่อให้สามารถสนับสนุนกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพได้ การบันทึกประสบการณ์การสร้างเสริมสุขภาพผ่านทางกรวิจัยและรายงานผลการดำเนินการโครงการ ควรได้รับการปรับปรุงให้มีกระบวนการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล

ทุกประเทศควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งด้านการเมือง กฎหมาย การศึกษา สังคม และเศรษฐกิจที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ข้อเรียกร้องเพื่อการดำเนินการ

ผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้จะนำประเด็นสำคัญของคำประกาศจากการนำไปเผยแพร่กับภาครัฐ สถาบัน และชุมชนต่างๆเพื่อการขับเคลื่อนให้ข้อเสนอแนะเหล่านี้ได้รับความสนใจและนำไปปฏิบัติ และจะรายงานผลในการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพในครั้งที่ 5

เพื่อเป็นการเร่งรัดกระบวนการไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพโลก ผู้ร่วมประชุมสนับสนุนให้มีการก่อตั้งเครือข่ายความร่วมมือของการสร้างเสริมสุขภาพระดับโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมสำคัญด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่ระบุไว้ในคำประกาศนี้

ประเด็นสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย

- สร้างความตระหนักในปัจจัยกำหนดสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง
- สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมและเครือข่ายเพื่อการพัฒนาสุขภาพ
- ขับเคลื่อนแหล่งประโยชน์และแหล่งทรัพยากรเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ
- รวบรวมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
- เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- สนับสนุนความเป็นเอกภาพในการดำเนินการ
- สนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในการสร้างเสริมสุขภาพ

รัฐบาลในระดับประเทศต้องเป็นผู้ริเริ่มในการส่งเสริมให้การสนับสนุนเครือข่ายเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพทั้งภายใน และระหว่างประเทศ

ผู้ร่วมประชุมขอเรียกร้องให้องค์การอนามัยโลกเป็นผู้นำในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของการสร้างเสริมสุขภาพในระดับโลกและเอื้ออำนวยให้ประเทศสมาชิกดำเนินการตามแนวทางของคำประกาศนี้ บทบาทที่สำคัญขององค์การอนามัยโลกคือ การนำภาครัฐ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ธนาคารเพื่อการพัฒนา องค์กรภายในระบบของสหประชาชาติ ภาคส่วนที่ทำงานระหว่างภูมิภาค องค์กรทวิภาคี องค์กรที่เคลื่อนไหวด้านแรงงาน และภาคเอกชนได้เร่งดำเนินการให้เกิดความก้าวหน้าในการสร้างเสริมสุขภาพ

เอกสารฉบับนี้เป็นผลจากการประชุมนานาชาติ เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 21-25 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 1997) ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย*

เข้าถึงเอกสารฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ www.who.int/healthpromotion/conferences/jakarta.pdf

* ความสำเร็จของการจัดประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 4 นี้เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของประเทศเจ้าภาพ องค์การอนามัยโลกในส่วนสำนักงานใหญ่และสำนักงานส่วนภูมิภาค สำนักงานองค์การอนามัยโลกประจำประเทศ ศูนย์ประสานงานองค์การอนามัยโลก สหประชาชาติ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน

คำแถลงของรัฐมนตรีเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ แห่งเม็กซิโก : จากแนวคิดสู่การดำเนินการ

(Mexico Ministerial Statement for the Promotion
of Health : From Ideas to Action)

การประชุมระดับโลกรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 5
การสร้างเสริมสุขภาพ : ลดช่องว่างความไม่เสมอภาค
กรุงเม็กซิโกซิตี ประเทศเม็กซิโก
ระหว่างวันที่ 5-9 มิถุนายน พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000)

คำแถลง

รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขที่มาร่วมการประชุมระดับโลกรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ
ครั้งที่ 5 ณ กรุงเม็กซิโกซิตี ได้ร่วมกันลงนามในคำแถลงที่มีใจความสำคัญดังนี้ :

1. ยอมรับว่าการมีมาตรฐานทางสุขภาพในระดับสูงสุดเท่าที่สามารถเป็นไปได้ เป็นทุน
เชิงบวกของความพลีตพลินสนุกสนานของชีวิต และมีความจำเป็นต่อการพัฒนาทางสังคม
การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และต่อความยุติธรรม
2. รับรู้ว่าการสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาทางสังคมเป็นหน้าที่สำคัญและเป็นความ
รับผิดชอบของทุกรัฐบาล ที่ต้องนำทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม
3. ตระหนักว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีพัฒนาการและความก้าวหน้าในการให้บริการ
สุขภาพอย่างมากในหลายประเทศ ที่สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องของ
ภาครัฐ และภาคสังคม
4. ตระหนักว่ายังมีปัญหาสุขภาพอีกหลายปัญหาที่เกิดขวางการพัฒนาทางสังคมและ
เศรษฐกิจ ทั้งที่มีความก้าวหน้าในการให้บริการสุขภาพอย่างมากก็ตาม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้อง
มุ่งดำเนินการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีอย่างเร่งด่วน

5. ยอมรับว่าโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำได้คุกคามความก้าวหน้าสู่สุขภาพที่ดีในช่วงเวลาเดียวกัน

6. ตระหนักว่า การดำเนินการกับปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องเร่งด่วน และต้องการกลไกที่เข้มแข็ง และร่วมมือกันเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในทุกภาคส่วนและทุกระดับของสังคม

7. เห็นพ้องว่าการสร้างเสริมสุขภาพต้องเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของนโยบายสาธารณะ และของโปรแกรมต่างๆ ในทุกประเทศ เพื่อให้บรรลุถึงความเสมอภาคและสุขภาพที่ดีขึ้นสำหรับทุกคน

8. ตระหนักว่ามีหลักฐานสนับสนุนอย่างมากมายที่ยืนยันว่ายุทธวิธีการสร้างเสริมสุขภาพเป็นวิธีการที่มีประสิทธิผล

การดำเนินการ

ด้วยการพิจารณาถึงคำแถลงดังกล่าวข้างต้น เราขอรับรองการดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. จัดให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นประเด็นพื้นฐานที่มีความสำคัญทางนโยบายและโปรแกรมทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ และนานาชาติ

ข. เป็นผู้นำในการตั้งการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนและทุกส่วนสังคม ในการดำเนินการด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่มีการฉันทกกำลังและขยายภาคีหุ้นส่วนเพื่อสุขภาพ

ค. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมสำหรับแผนปฏิบัติการระดับประเทศด้านการสร้างเสริมสุขภาพ อาจใช้ฐานความเชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลกและภาคีหุ้นส่วนขององค์การอนามัยโลกหากมีความจำเป็น แผนเหล่านี้จะมีความแตกต่างตามบริบทของแต่ละประเทศ แต่จะประกอบด้วยกรอบโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มีการรับรองในการประชุมระดับโลกระื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 5 รวมทั้งอาจเพิ่มเติมในประเด็นเหล่านี้ :

– การจัดลำดับความสำคัญของสุขภาพและการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ รวมถึงโปรแกรมที่สอดคล้องกับนโยบายเหล่านี้

– สนับสนุนการศึกษาวิจัย ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญนี้

– ขับเคลื่อนแหล่งทรัพยากรทั้งเงินทุนและการดำเนินการ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของมนุษย์และศักยภาพของสถาบันอันจะมีผลให้เกิดการพัฒนา การดำเนินการ การติดตาม และการประเมินผล กิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในระดับประเทศ

ง. จัดตั้งเครือข่ายระดับประเทศและระดับนานาชาติที่สนับสนุนสุขภาพ หรือทำให้เครือข่ายที่มีอยู่มีความเข้มแข็งขึ้น

จ. สนับสนุนให้องค์กรของสหประชาชาติมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากประเด็นการพัฒนาขององค์กรเหล่านั้น

ฉ. ให้ข้อมูลแก่ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลก ถึงความก้าวหน้าในการดำเนินการตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อได้มีการรวบรวมและรายงานในการประชุมคณะกรรมการบริหาร ครั้งที่ 107 ถึงกิจกรรมการดำเนินการดังกล่าว

ลงนาม ณ กรุงเม็กซิโกซิตี ในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ในภาษาอาราบิก จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส โปรตุเกส รัสเซีย และสเปน เนื้อความในทุกภาษามีเนื้อความตรงกันทุกประการ*

เข้าถึงเอกสารฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ www.who.int/healthpromotion/conferences/mexico.pdf

* ร่วมดำเนินการจัดประชุมโดยองค์การอนามัยโลก สำนักงานองค์การอนามัยโลกประจำทวีปอเมริกา และกระทรวงสาธารณสุข ประเทศเม็กซิโก

ประเทศที่ร่วมลงนาม

เอกสารฉบับนี้ได้รับการลงนามโดยตัวแทนจากประเทศต่างๆ ดังนี้ :

แอลจีเรีย	สาธารณรัฐเช็ก	จาเมกา	นิการากัว	แอฟริกาใต้
แองโกลา	เดนมาร์ก	เกาหลี	ไนเจอร์	สเปน
อาร์เจนตินา	โดมินีกา	คูเวต	นอร์เวย์	ซูดาน
อารูบา	สาธารณรัฐโตมินิกัน	ลาว	โอมาน	สวาซิแลนด์
ออสเตรเลีย	เอกวาดอร์	เลบานอน	ปากีสถาน	สวีเดน
ออสเตรีย	เอลซัลวาดอร์	มาดากัสการ์	ปานามา	ไทย
บังกลาเทศ	อียิปต์	มาเลเซีย	ปารากวัย	ตุรกี
เบลีซ	ฟินแลนด์	มัลดีฟส์	โปแลนด์	สหราชอาณาจักร
ภูฏาน	ฝรั่งเศส	มอลตา	โปรตุเกส	สหรัฐอเมริกา
โบลิเวีย	กาบอง	หมู่เกาะมาร์แชลล์	เปอร์โตริโก	อูรุกวัย
บราซิล	เยอรมนี	เม็กซิโก	รัสเซีย	วานูอาตู
บัลแกเรีย	กัวเตมาลา	โมร็อกโก	รวันดา	เวเนซุเอลา
แคเมอรูน	เฮติ	โมซัมบิก	เซนต์คิตส์และเนวิส	ยูโกสลาเวีย
แคนาดา	ฮังการี	พม่า	เซนต์ลูเชีย	แซมเบีย
จีน	อินเดีย	นามิเบีย	ซามัว	ซิมบับเว
โคลอมเบีย	อินโดนีเซีย	เนปาล	สโลวาเกีย	
คอสตาริกา	อิหร่าน	เนเธอร์แลนด์	สโลวีเนีย	
คิวบา	อิสราเอล	นิวซีแลนด์		

กฎบัตรกรุงเทพฯ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ในยุคโลกาภิวัตน์

(The Bangkok Charter for Health Promotion
in a Globalized World)

การประชุมระดับโลกรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 6
กรุงเทพฯ ประเทศไทย
ระหว่างวันที่ 7 – 11 สิงหาคม พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005)

กฎบัตรกรุงเทพฯ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในยุคโลกาภิวัตน์ได้รับการรับรองโดยผู้เข้าร่วมประชุมระดับโลกรื่องการสร้างเสริมสุขภาพที่จัดขึ้นที่ประเทศไทยในระหว่างวันที่ 7 – 11 สิงหาคม พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005)

บทนำ

ขอบเขต

กฎบัตรกรุงเทพฯ ระบุถึงการดำเนินการ ข้อผูกพัน และคำปฏิญาณที่จำเป็นในการรับมือกับปัจจัยกำหนดสุขภาพในยุคโลกาภิวัตน์ ผ่านการสร้างเสริมสุขภาพ

เป้าประสงค์

กฎบัตรกรุงเทพฯ ขอยืนยันว่านโยบายและการร่วมมือกันเป็นหุ้นส่วนเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน และเพื่อพัฒนาสุขภาพและความเสมอภาคทางสุขภาพ ควรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทั้งระดับโลกและระดับประเทศ

กฏบัตรกรุงเทพฯ เสริมเต็มเต็มและพัฒนาจากคุณค่า หลักการ และยุทธศาสตร์ของการสร้างเสริมสุขภาพที่ได้วางรากฐานไว้ตั้งแต่ในกฏบัตรอตตาวาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ และจากข้อเสนอแนะของการประชุมระดับนานาชาติและระดับโลกเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ในครั้งต่อมา ที่ได้รับการรับรองโดยประเทศสมาชิกผ่านการประชุมสมัชชาอนามัยโลก

กลุ่มเป้าหมาย

กฏบัตรกรุงเทพฯ เข้าถึงบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายทางสุขภาพ กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ ได้แก่ :

- ภาครัฐ และนักการเมืองในทุกระดับ
- ภาคประชาสังคม
- ภาคเอกชน
- องค์กรระดับนานาชาติ และ
- ชุมชนสาธารณสุข

การสร้างเสริมสุขภาพ

สหประชาชาติตระหนักว่า การได้เข้าถึงมาตรฐานทางสุขภาพที่สูงสุดนับเป็นความสุขและเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ไม่เว้นแม้แต่บุคคลนั้นจะเป็นใคร

การสร้างเสริมสุขภาพมีพื้นฐานมาจากสิทธิมนุษยชนอันสำคัญ และเสนอแนวคิดที่เป็นบวก และครอบคลุมสำหรับสุขภาพว่าเป็นปัจจัยกำหนดคุณภาพชีวิต และเป็นแนวคิดที่รวมสุขภาวะทางจิตใจและจิตวิญญาณ

การสร้างเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการในการเอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถจัดการกับสุขภาพของตนเอง รวมทั้งปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพต่างๆด้วย ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนาสุขภาพในที่สุด การสร้างเสริมสุขภาพเป็นงานหลักของการสาธารณสุข และสนับสนุนการจัดการโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ รวมถึงปัจจัยคุกคามต่อสุขภาพอื่นๆด้วย

การดำเนินการกับปัจจัยกำหนดสุขภาพ

บริบทที่เปลี่ยนไป

บริบทของโลกในประเด็นการสร้างเสริมสุขภาพได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากตั้งแต่การพัฒนาทศวรรษที่ 1970

ปัจจัยวิกฤต

ปัจจัยวิกฤตที่มีผลต่อสุขภาพในปัจจุบัน ประกอบด้วย

- ความไม่เท่าเทียมกันทั้งในประเทศและระหว่างประเทศมีเพิ่มมากขึ้น
- การบริโภคและการสื่อสารในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบใหม่
- รูปแบบของการค้าในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง
- สิ่งแวดล้อมโลกมีการเปลี่ยนแปลง และ
- การเปลี่ยนแปลงจากชุมชนชนบทกลายเป็นชุมชนเมือง

ความท้าทายในอนาคต

ปัจจัยอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรที่รวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อลักษณะของการทำงาน สิ่งแวดล้อมของการศึกษาเรียนรู้ รูปแบบของครอบครัว และรูปแบบทางวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคมของชุมชน

หญิงและชายต่างได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันไป เด็กมีโอกาเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้น กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มคนพื้นเมืองเดิมถูกทำให้แปลกแยกมากขึ้น

โอกาสใหม่ๆ

โลกาภิวัตน์สร้างสรรค์โอกาสใหม่ๆในการทำงานร่วมกัน เพื่อปรับปรุงสุขภาพและลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพระหว่างประเทศลง โอกาสเหล่านี้ได้แก่ :

- ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการสื่อสารมีความก้าวหน้าขึ้น
- กลไกของการอภิบาลในระดับโลกและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์มีการพัฒนาขึ้น

ความสอดคล้องของนโยบาย

ในการบริหารจัดการกับความท้าทายของโลกาภิวัตน์ นโยบายต้องมีความสอดคล้องกันในทุกระดับ ดังนี้ :

- ในรัฐบาลทุกระดับ
- องค์การสังกัดสหประชาชาติทุกระดับ และ
- องค์การอื่นๆ รวมถึงภาคเอกชนทุกระดับ

ความสอดคล้องดังกล่าวจะเป็นตัวเสริมความเข้มแข็ง ทำให้เกิดความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตามข้อตกลงและสนธิสัญญานานาชาติที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

ความท้าทายที่เกิดขึ้น

ที่ผ่านมา มีความท้าทายในการจัดวางสุขภาพให้อยู่ในฐานะศูนย์กลางของการพัฒนาแล้ว ยกตัวอย่างเช่น เป้าหมายการพัฒนาในสหประชาชาติ อย่างไรก็ตามยังมีอีกหลายอย่างที่ต้องดำเนินการให้สำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของภาคประชาสังคมนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อกระบวนการนี้

กลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพในยุคโลกาภิวัตน์

การดำเนินการที่มีประสิทธิผล

ความท้าทายสู่โลกที่มีสุขภาพดีขึ้นจำเป็นต้องมีกิจกรรมด้านนโยบายที่เข้มแข็ง มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ต่างๆของการสร้างเสริมสุขภาพ ได้รับการรับรองด้านประสิทธิผลอย่างหนักแน่น จึงจำเป็นที่การสร้างเสริมสุขภาพต้องได้รับการดำเนินการอย่างเต็มที่

กิจกรรมที่จำเป็น

เพื่อให้การดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพในยุคศาสตร์เหล่านี้เกิดความก้าวหน้า ทุกภาคส่วนและทุกพื้นที่ต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- **การสนับสนุนชี้แนะเพื่อสุขภาพ** โดยมีพื้นฐานบนสิทธิมนุษยชนและความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
- **การลงทุน** ในนโยบาย การดำเนินการ และระบบโครงสร้างที่มีความยั่งยืนเพื่อรับมือกับปัจจัยกำหนดสุขภาพ
- **การเสริมสร้างศักยภาพเพื่อพัฒนานโยบาย** ความเป็นผู้นำ การปฏิบัติด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การส่งต่อความรู้และการวิจัย รวมถึงความแตกฉานด้านสุขภาพ
- **การควบคุมและการออกกฎหมาย** เพื่อรับประกันในการปกป้องอันตรายและเอื้อโอกาสอันเท่าเทียมกันทางสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับประชาชนทุกคน
- **การร่วมมือและสร้างพันธมิตร** กับสาธารณะ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ รวมถึงภาคประชาสังคม เพื่อก่อให้เกิดการดำเนินการที่ยั่งยืน

ความรับผิดชอบต่อสุขภาพดีถ้วนหน้า

เหตุผล

ภาคส่วนทางสุขภาพมีบทบาทในการเป็นผู้นำที่สำคัญในการสร้างนโยบายและหุ้นส่วนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ

แนวทางของนโยบายที่มีการบูรณาการทั้งภายในรัฐบาล และระหว่างองค์กรระหว่างประเทศ ร่วมกับความรับผิดชอบที่จะทำงานกับภาคประชาสังคมและภาคเอกชนในทุกพื้นที่เป็นสิ่งที่สำคัญ หากต้องการให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นในการจัดการกับปัจจัยกำหนดสุขภาพ

ความรับผิดชอบสำคัญ

ความรับผิดชอบสำคัญ 4 ประการ ที่จำเป็นต้องมีหากต้องการให้เกิดการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แก่ :

1. ทำให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นศูนย์กลางของวาระการพัฒนาระดับโลก
2. ทำให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นความรับผิดชอบสำคัญของรัฐบาลทุกระดับ
3. ทำให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นจุดเน้นสำคัญของชุมชน และภาคประชาสังคม
4. ทำให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีในการดำเนินธุรกิจ

1. ทำให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นศูนย์กลางของวาระการพัฒนาระดับโลก

ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลที่หนักแน่นในการพัฒนาสุขภาพและความมั่นคงทางสุขภาพในภาพรวมเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งรัฐบาลและหน่วยงานระหว่างประเทศต้องพยายามลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน กลไกที่มีประสิทธิผลสำหรับการบริหารในระดับโลกเพื่อสุขภาพมีความจำเป็นเพื่อรับมือกับผลกระทบที่เป็นอันตรายของปัจจัยเหล่านี้ :

- การค้า
- ผลิตภัณฑ์ต่างๆ
- บริการต่างๆ
- ยุทธวิธีทางการตลาด

การสร้างเสริมสุขภาพต้องเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของนโยบายทั้งระดับประเทศและนโยบายต่างประเทศ แม้แต่ในสถานการณ์ที่เกิดสงครามหรือความขัดแย้งใดๆ

การดำเนินการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ต้องมีการส่งเสริมการเจรจาและการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิก ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ความพยายามเหล่านี้อาจดำเนินการโดยมีพื้นฐานมาจากสนธิสัญญาที่มีอยู่แล้วก็ได้ เช่น กรอบข้อตกลงเพื่อการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก

2. ทำให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นความรับผิดชอบสำคัญของรัฐบาลทุกระดับ

รัฐบาลในทุกระดับต้องแก้ปัญหาสุขภาพและความไม่เสมอภาคในสังคมอย่างเร่งด่วน เนื่องจากสุขภาพเป็นปัจจัยกำหนดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่สำคัญ รัฐบาลทุกระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศต้องมีมาตรการการดำเนินการดังนี้ :

- ให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อสุขภาพ ทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและภาคส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ
- ให้การสนับสนุนด้านการเงินอย่างยั่งยืนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ

เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินการเช่นนี้ รัฐบาลในทุกระดับต้องสื่อสารถึงผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากนโยบายและกฎหมายต่างๆ ให้เกิดความชัดเจน โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น การประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่ให้ความยุติธรรมต่อทุกกลุ่มในสังคม

3. ทำให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นจุดเน้นสำคัญของชุมชน และภาคประชาสังคม

ชุมชนและภาคประชาสังคมมักเป็นผู้ริเริ่มนำร่อง ปรับรูปแบบ และดำเนินการด้านการสร้างเสริมสุขภาพ กลุ่มนี้ต้องได้รับสิทธิ แหล่งทรัพยากร และโอกาสเอื้อให้การมีส่วนร่วมสามารถขยายผลและเกิดความยั่งยืน การสนับสนุนการสร้างเสริมสร้างศักยภาพยังมีความจำเป็นยิ่งในชุมชนที่มีข้อจำกัดในการพัฒนา

ชุมชนที่มีระบบและมีพลังอำนาจจะมีศักยภาพสูงในการระบุปัญหาสุขภาพของตนเอง และมีศักยภาพในการดึงภาครัฐและภาคเอกชนมาร่วมรับผิดชอบต่อผลกระทบอันเกิดจากนโยบายและการดำเนินการของภาครัฐและเอกชนนั้นๆ

ภาคประชาสังคมต้องมีโอกาสในการใช้พลังอำนาจของตนเองบ้าง โดยได้รับสิทธิพิเศษในเรื่องสินค้า บริการ และส่วนแบ่งของบริษัทการค้า ซึ่งนับเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทการค้าเหล่านั้น

โครงการของชุมชนในระดับรากหญ้า ภาคประชาสังคม และองค์กรเกี่ยวกับสตรีได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการสร้างเสริมสุขภาพ รวมถึงเสนอรูปแบบสำหรับการปฏิบัติให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

สมาคมวิชาชีพทางสุขภาพมีบทบาทความรับผิดชอบที่ต้องดำเนินการเช่นกัน

4. ทำให้การสร้างเสริมสุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นต้องมีในการดำเนินธุรกิจ

ภาคส่วนที่ดำเนินธุรกิจทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและต่อปัจจัยกำหนดสุขภาพด้วยอิทธิพลต่อประเด็นเหล่านี้ :

- แหล่งที่ตั้งในท้องถิ่น
- วัฒนธรรมของแต่ละประเทศ
- สิ่งแวดล้อม และ
- การกระจายความร่ำรวย

ภาคเอกชน เช่นเดียวกับผู้จ้างงานอื่นๆ และหน่วยธุรกิจที่ไม่เป็นทางการ ล้วนมีบทบาทความรับผิดชอบในการที่จะรับประกันให้เกิดสุขภาพและความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน และ

มีบทบาทความรับผิดชอบที่จะสร้างเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของลูกจ้าง ครอบครัวของลูกจ้าง และชุมชนที่เกี่ยวข้อง

ภาคเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการลดผลกระทบต่อสุขภาพในระดับโลกได้ เช่น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อตกลงในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ที่ป้องกันและสร้างเสริมสุขภาพ การดำเนินธุรกิจด้วยคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการทำการค้าอย่างยุติธรรม เป็นตัวอย่างของการดำเนินธุรกิจที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยลูกค้าและภาคประชาสังคม และโดยรัฐบาลด้วยการให้การตอบแทนและการปรับกฎระเบียบให้เหมาะสม

คำปฏิญาณเพื่อทำให้เกิดขึ้นจริง

ทั้งหมดเพื่อสุขภาพ

การทำให้ความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 4 ประสพความสำเร็จจำเป็นต้องประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์ที่ได้รับการพิสูจน์รับรองแล้ว เช่นเดียวกับการใช้แนวทางใหม่และการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่สร้างสรรค์

หุ้นส่วน ภาคีหุ้นส่วน เครือข่าย และความร่วมมือต่างๆ ช่วยเอื้อให้เกิดการดำเนินการที่น่าสนใจและเกิดประโยชน์ในการนำบุคคลและองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในเป้าหมายเดียวกันและการดำเนินการร่วมกันเพื่อปรับปรุงสุขภาพของประชาชน

ภาคส่วนทุกภาคส่วนทั้งภาคส่วนที่ทำงานเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ล้วนมีบทบาทและความรับผิดชอบต่อเฉพาะ

ปิดช่องว่างการดำเนินการ

ตั้งแต่การตอบรับกฎบัตรรออตตาวา เกิดแนวทางการแก้ปัญหาในระดับประเทศและระดับโลกมากมายที่ได้มีการลงนามประกาศใช้เพื่อสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ แต่แนวทางเหล่านี้ยังไม่มีมีการตอบรับออกมาเป็นการปฏิบัติ ผู้ร่วมประชุมที่กรุงเทพฯ แห่งนี้ ขอเรียกร้องอย่างแข็งขันให้ประเทศสมาชิกขององค์การอนามัยโลกได้ปิดช่องว่างการดำเนินการเหล่านี้และก้าวสู่นโยบายและการร่วมมือกันเป็นหุ้นส่วนเพื่อให้เกิดการดำเนินการ

ข้อเรียกร้องเพื่อการดำเนินการ

ผู้ร่วมประชุมขอเรียกร้องให้องค์การอนามัยโลกและประเทศสมาชิก โดยความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ได้จัดสรรงบประมาณและแหล่งทรัพยากรเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ได้เริ่มแผนปฏิบัติการ และมีการบันทึกติดตามผลการดำเนินการผ่านตัวชี้วัดและเป้าหมายที่เหมาะสม รวมถึงรายงานความก้าวหน้าสู่การประชุมในวาระปกติ องค์การในสังกัดสหประชาชาติถูกเรียกร้องให้สำรวจถึงประโยชน์ของการพัฒนาสนธิสัญญาระดับโลกเพื่อสุขภาพ

ภาคีหุ้นส่วนทั่วโลก

กฎบัตรกรุงเทพฯ ฉบับนี้ขอกระตุ้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนได้ร่วมกันในภาคีหุ้นส่วนทั่วโลกที่สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งการดำเนินการในระดับโลกและระดับท้องถิ่น

เจตจำนงเพื่อการปรับปรุงสุขภาพ

พวกเราในฐานะของผู้เข้าร่วมประชุมการประชุมระดับโลกเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย ขอแสดงคำปฏิญาณตนเพื่อให้การดำเนินการและคำมั่นสัญญาเหล่านี้มีความก้าวหน้าเพื่อพัฒนาสุขภาพ

กฎบัตรฉบับนี้ประกอบด้วยมุมมองโดยภาพรวมจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับนานาชาติ ผู้เข้าร่วมการประชุมระดับโลกเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ระหว่างวันที่ 7-11 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย และไม่จำเป็นต้องเป็นความคิดเห็นต่อการตัดสินใจหรือนโยบายขององค์การอนามัยโลก*

เข้าถึงเอกสารฉบับภาษาอังกฤษได้ที่ www.who.int/healthpromotion/conferences/bangkok.pdf

* ร่วมดำเนินการจัดประชุมโดยองค์การอนามัยโลกร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทย

ภาคผนวก I

.....

เอกสารสรุปการอภิปราย เรื่อง แนวคิดและหลักการของการสร้างเสริมสุขภาพ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ระหว่างวันที่ 9-13 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 (ค.ศ. 1984)

ความเป็นมา

ในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2527 (ค.ศ. 1984) โปรแกรมใหม่ภายในองค์การอนามัยโลก สำนักภูมิภาคแห่งยุโรป ได้แก่ โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพ ได้ถือกำเนิดขึ้น คณะทำงานได้ประชุมร่วมกันในเดือนกรกฎาคม ปีเดียวกัน เพื่อพัฒนาโปรแกรม และอภิปรายเกี่ยวกับ **แนวคิดและหลักการของการสร้างเสริมสุขภาพ** เอกสารฉบับนี้เป็นผลของคณะทำงานดังกล่าว โดยเอกสารได้พยายามไขข้อข้องใจที่สำคัญบางประการที่ยังได้รับการถกเถียงเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายและโปรแกรมด้านการสร้างเสริมสุขภาพ เอกสารฉบับนี้ไม่ได้มุ่งหวังให้เป็นข้อสรุปสุดท้ายของประเด็นดังกล่าว หากมุ่งหวังเพื่อจุดประเด็นการอภิปราย ซึ่งจะเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในประเทศในทวีปยุโรปต่อไป

คณะทำงานมีความตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า การปฏิบัติงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ จะได้รับความสำคัญนั้นขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ถึงอย่างนั้นก็ตาม การสร้างเสริมสุขภาพก็ควรได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่จากประชาชน ไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศ ภูมิภาค หรือชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่ง เพื่อผลดีด้านสุขภาพของตนเอง

บทนำ

ในภาพรวมแล้ว การสร้างเสริมสุขภาพได้กลายเป็นตัวแทนที่รวมแนวคิดต่างๆ ที่สะท้อนถึงความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและสภาพความเป็นอยู่เพื่อพัฒนาสุขภาพ การ

สร้างเสริมสุขภาพนับเป็นตัวแทนของยุทธศาสตร์ที่เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยการสังเคราะห์ทางเลือกของบุคคลและความรับผิดชอบทางสังคมด้านสุขภาพ เพื่อปรับปรุงให้มีสุขภาพดีขึ้น

แหล่งประโยชน์พื้นฐานของสุขภาพ คือ รายได้ ที่อยู่อาศัย และอาหาร การปรับปรุงสุขภาพจำเป็นต้องมีแหล่งประโยชน์พื้นฐานเหล่านี้ ร่วมกับข้อมูลข่าวสารและทักษะชีวิต สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุน โอกาสที่เปิดกว้างให้เลือกสินค้าบริการและแหล่งบริการที่ดีต่อสุขภาพ รวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ สังคม และวัฒนธรรม (หรืออาจกล่าวว่าเป็น **สิ่งแวดล้อมทั้งหมด**) ที่ช่วยพัฒนาสุขภาพ

การที่มนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีความเชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ นับเป็นฐานสำหรับแนวทางการเข้าถึงสังคมและนิเวศวิทยา ประเด็นนี้ทำให้เกิดกรอบแนวคิดเพื่อการอภิปรายในคณะทำงานกลุ่มนี้ ข้ออภิปรายได้รับการจัดเป็นหมวดได้ทั้งหมด 4 หมวด ได้แก่ หลักการของการสร้างเสริมสุขภาพ ประเด็นสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ ลำดับความสำคัญเพื่อการพัฒนาเชิงนโยบายด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และความท้าทายของการสร้างเสริมสุขภาพ

หลักการของการสร้างเสริมสุขภาพ

การสร้างเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการที่เอื้อให้ประชาชนสามารถควบคุมและปรับปรุงสุขภาพของตนเอง ทศวรรษนี้ถูกพัฒนามาจากแนวคิดสุขภาพที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถจัดการในสองรูปแบบ รูปแบบหนึ่งคือการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลตระหนักถึงความต้องการและสามารถทำให้ความต้องการสัมฤทธิ์ผลได้ ในอีกรูปแบบหนึ่งคือการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมหรือไม่ก็ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ดังนั้น สุขภาพจึงถูกมองว่าเป็นแหล่งประโยชน์ของการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการดำเนินชีวิต สุขภาพเป็นแนวคิดด้านบวกที่เน้นที่ทรัพยากรด้านบุคคลและสังคม เช่นเดียวกับแหล่งประโยชน์ทางกายภาพ

1. **การสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวข้องกับประชากรในภาพรวม ในฐานะของบริบทของชีวิตประจำวันของเขาเหล่านั้น มากกว่าจะมองที่โอกาสเสี่ยงต่อโรคใดโรคหนึ่ง** การสร้างเสริมสุขภาพ เอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถควบคุมและมีความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิตประจำวัน การสร้างเสริมสุขภาพเป็นการดำเนินการในสองรูปแบบ ได้แก่ การดำเนินการที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ และการดำเนินการที่มีระเบียบแบบแผน การดำเนินการในลักษณะเช่นนี้จำเป็นต้องเปิดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้เต็มที่และต่อเนื่อง ทั้งต้องคำนึงถึงด้วยว่าการดำเนินการดังกล่าวจะสามารถเข้าถึงประชาชนทั้งหมดได้อย่างไร ด้วยช่องทางการกระจายข้อมูลข่าวสารต่างๆที่มีอยู่

2. **การสร้างเสริมสุขภาพมุ่งเน้นที่การจัดการกับปัจจัยกำหนดสุขภาพหรือเหตุของสุขภาพ** ดังนั้น ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของทุกภาคส่วนที่อยู่นอกเหนือจากระบบบริการสุขภาพจึงมีความสำคัญ และเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของสภาวะที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพ รัฐบาลทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ มีความรับผิดชอบที่สำคัญ ในการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้การรับประกันว่าสิ่งแวดล้อมทั้งหมดซึ่งบุคคลและกลุ่มบุคคลไม่สามารถควบคุมได้จะเป็นสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

3. **การสร้างเสริมสุขภาพเป็นการรวมเอาวิธีการหรือแนวทางการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลายแต่สนับสนุนซึ่งกันและกัน** วิธีการหรือแนวทางการแก้ปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ การสื่อสาร การศึกษา การกำหนดกฎหมาย มาตรการทางการเงิน การปรับเปลี่ยนในระดับองค์กร การพัฒนาชุมชน และกิจกรรมที่ชุมชนเป็นฝ่ายเริ่มเพื่อต่อต้านอันตรายที่มีต่อสุขภาพ

4. **การสร้างเสริมสุขภาพมีจุดมุ่งหมายโดยเฉพาะเจาะจงที่การมีส่วนร่วมของสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม** การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพในการระบุปัญหาและทักษะการแก้ปัญหาทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคล

5. **ในขณะที่การสร้างเสริมสุขภาพถูกมองว่าเป็นกิจกรรมทางสุขภาพและสังคมที่ไม่ใช่การให้บริการทางการแพทย์ก็ตาม บุคลากรสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุขมูลฐาน มีบทบาทสำคัญในการให้การอุปถัมภ์และเอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพ** บุคลากรสุขภาพควรพัฒนาศักยภาพเพื่อให้มีส่วนร่วมสนับสนุนในด้านการเสริมสร้างความรู้และการสนับสนุนชี้แนะทางสุขภาพ

ประเด็นสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ

การสร้างเสริมสุขภาพจะช่วยยกระดับสุขภาพได้ หากกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพมุ่งที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และบุคคล รวมทั้งมีลักษณะบูรณาการ และดำเนินการในหลายระดับ ด้วยหลักการพื้นฐานนี้ ทำให้เราสามารถระบุประเด็นสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพได้ไม่จำกัด ยกตัวอย่างเช่น การดำเนินการกับนโยบายด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การสูบบุหรี่ ทักษะการปรับตัว และเครือข่ายทางสังคม คณะทำงานจึงได้พยายามวางกรอบของประเด็นสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพดังต่อไปนี้

1. จุดเน้นของการสร้างเสริมสุขภาพอยู่ที่ **การเข้าถึงสุขภาพ** เพื่อลดความไม่เสมอภาคทางสุขภาพและเพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาสุขภาพ ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนนโยบายในระดับสาธารณะและระดับองค์กร เพื่อทำให้นโยบายดังกล่าวส่งผลดีต่อสุขภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการสุขภาพ และการปรับปรุงสุขภาพในภาพรวมของระดับประชากร โดยต้องไม่คำนึงถึงสถานะทางสุขภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. การปรับปรุงสุขภาพจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ **การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่มีเอื้อต่อสุขภาพ** โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งแวดล้อมที่ทำงานและที่บ้าน เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การสร้างเสริมสุขภาพจึงต้องมีการติดตามและประเมินสถานะและแนวโน้มทางเทคโนโลยี วัฒนธรรม และเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

3. การสร้างเสริมสุขภาพ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ **การพัฒนาเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมให้เข้มแข็ง** การดำเนินการในประเด็นนี้มีพื้นฐานมาจากความเข้าใจถึงความสำคัญของแรงผลักดันทางสังคม และสัมพันธ์ภาพในสังคมในฐานะของปัจจัยกำหนดคุณค่าและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสุขภาพ รวมถึงมองแรงผลักดันและสัมพันธ์ภาพในฐานะแหล่งประโยชน์สำคัญของการปรับตัวกับภาวะเครียดและการดำรงรักษาสุขภาพ

4. รูปแบบการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตในสังคมเป็นศูนย์กลางของการสร้างเสริมสุขภาพ เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นตัวกำหนดรูปแบบพฤติกรรมส่วนบุคคลที่อาจเกิดประโยชน์หรือเกิดโทษต่อสุขภาพได้ การส่งเสริมรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สนับสนุนสุขภาพ ต้องพิจารณาถึงวิธีปรับตัวของ การจัดการชีวิต ความเชื่อ และคุณค่าต่อสุขภาพของแต่ละบุคคล ปัจจัยที่กล่าวมานี้เกิดจากประสบการณ์ชีวิตและสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล **การส่งเสริมพฤติกรรมที่ส่งผลดีต่อสุขภาพและการส่งเสริมการปรับตัวที่เหมาะสมเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ**

5. ข้อมูลข่าวสารและการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการเลือกอย่างมีวิจารณญาณ ปัจจัยทั้งสองเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นองค์ประกอบหลักของการสร้างเสริมสุขภาพ เพราะการสร้างเสริมสุขภาพมีเป้าหมายที่**การเพิ่มพูนความรู้ และการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสาร**ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ประเด็นนี้มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และประสบการณ์ของสาธารณะที่มีต่อสุขภาพ และความสามารถในการเข้าถึงสุขภาวะ รวมถึงความรู้ทางระบาดวิทยา ทางสังคม และศาสตร์แขนงอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของสุขภาพและโรค และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพและการเกิดโรค รวมถึงการให้ความหมายของ “สิ่งแวดล้อมในภาพรวม” ซึ่งเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสุขภาพและทางเลือกของสุขภาพ การสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีใหม่ๆเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารก็นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน

ลำดับความสำคัญเพื่อการพัฒนาทางนโยบายด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

การสร้างเสริมสุขภาพ เป็นกิจกรรมที่ต้องการความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายเพื่อให้เข้าถึงสุขภาวะ ภาครัฐมีความรับผิดชอบสำคัญในการดำเนินการให้ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ อีกทั้งมีบทบาทในการเอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถเลือกทางเลือกที่ส่งผลดีต่อสุขภาพได้สะดวกขึ้น ผ่านการดำเนินการทางนโยบายสาธารณะ ในขณะเดียวกันผู้ให้การสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพภายในภาครัฐเอง ก็ต้องตระหนักถึงบทบาทอิสระของการดำเนินการเพื่อสุขภาพ เช่น การเคลื่อนไหวทางสังคม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การดูแลตนเอง และความต้องการความร่วมมืออย่างต่อเนื่องจากสาธารณะในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ

1. **แนวคิดและความหมายของ “การสร้างเสริมสุขภาพ” ต้องมีความชัดเจนในทุกระดับของการวางแผน** โดยความหมายควรมีจุดเน้นที่มุมมองทางสังคม เศรษฐกิจและนิเวศวิทยา มากกว่ามุมมองทางกายภาพและจิตใจของสุขภาพ การพัฒนานโยบายในการสร้างเสริมสุขภาพควรนำไปเชื่อมโยงและบูรณาการกับนโยบายในภาคส่วนอื่น เช่น นโยบายด้านการทำงาน ที่อยู่อาศัย สวัสดิการสังคม และการสาธารณสุขมูลฐาน

2. **ความรับผิดชอบทางการเมืองต่อการสร้างเสริมสุขภาพ** ควรได้รับการดำเนินการด้วยการจัดตั้งจุดศูนย์กลางการประสานงานสำหรับการสร้างเสริมสุขภาพในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ กลไกการดำเนินการควรเป็นการ

ประสานงานกันในระดับภาคส่วนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ และศูนย์กลางประสานงานนี้ควรแสดงออกถึงศักยภาพ ความเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบ เพื่อให้ข้อตกลงที่ได้รับการยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ นั้น ได้รับการดำเนินการและเกิดความก้าวหน้า ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพที่เป็นระบบและมีความยั่งยืน ได้แก่ทุนสนับสนุนที่เพียงพอ และบุคลากรที่มีความสามารถมีความชำนาญ

3. ในการพัฒนานโยบายการสร้างเสริมสุขภาพ จะต้องมีการปรึกษาหารือ มีการเจรจา สนทนา รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนทางความคิดระหว่างบุคคล และกลุ่มต่างๆทั้งที่เป็นภาคประชาชน และกลุ่มวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง กลไกทางนโยบายควรมีความชัดเจนเพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการแสดงทัศนะ ความต้องการต่างๆเพื่อพัฒนาสู่สุขภาพ

4. **เมื่อมีการเลือกประเด็นที่มีความสำคัญในการพัฒนาเชิงนโยบาย ควรมีการทบทวนในประเด็นต่างๆ ดังนี้**

- ตัวบ่งชี้ของสุขภาพและการกระจายของสุขภาพในกลุ่มประชากร
- ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสุขภาพของประชาชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- นโยบายในปัจจุบันของทั้งส่วนราชการและภาคส่วนอื่นๆ

นอกจากนี้ควรมีการประเมินในประเด็นเหล่านี้

- ผลลัพธ์ในระยะสั้นต่อสุขภาพที่เกิดจากนโยบายและโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพต่างๆ
- ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
- การยอมรับทางสังคมและวัฒนธรรม
- ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามนโยบายตามแนวทางเลือกต่าง ๆ กัน

5. **การวิจัยมีความสำคัญทั้งในขั้นตอนการพัฒนาเชิงนโยบายและขั้นตอนการประเมินผล** เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของนโยบายต่อสุขภาพ และการพัฒนาสุขภาพ เช่นเดียวกับการประเมินผลกระทบของแนวการดำเนินการใหม่ๆ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ แต่ละแนวทาง จำเป็นต้องมีการพัฒนาระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยและการวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการเลือกแนวทางการประเมินผลที่เหมาะสม ผลการวิจัยควรได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางและควรมีการเปรียบเทียบผลที่ได้จากต่างพื้นที่ในประเทศเดียวกัน และผลที่ได้จากแต่ละประเทศ

ความท้าทายของการสร้างเสริมสุขภาพ

นโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายทั้งการเมืองและศีลธรรมอยู่เสมอ เนื่องด้วยนโยบายสาธารณะทางสุขภาพนี้มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในแง่ความรับผิดชอบของสาธารณะและของบุคคลที่มีต่อสุขภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพต้องมีความระแวดระวังในโอกาสเกิดความขัดแย้งทั้งในระดับสังคมและระดับบุคคล

1. **มีความเป็นไปได้ว่าการสร้างเสริมสุขภาพจะถูกมองว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดสำหรับทุกชีวิต** ซึ่งแนวคิดเชิงอุดมคตินี้มีชื่อว่า “การมองสุขภาพเป็นประเด็นหลัก” หรือ “Healthism” แนวคิดนี้อาจทำให้เกิดการสั่งการหรือบังคับบงการให้บุคคลทำในสิ่งที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ซึ่งวิธีการนี้นับเป็นวิธีการที่สวนทางกับแนวคิดของการสร้างเสริมสุขภาพ

2. **การสร้างเสริมสุขภาพอาจมุ่งไปที่ตัวบุคคลแทนที่จะมุ่งไปที่การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม** จากประสบการณ์ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าผู้กำหนดนโยบายมักมีความเข้าใจที่ผิดว่าบุคคลต้องมีความรับผิดชอบต่อสุขภาพตนเองแนวคิดนี้ทำให้บุคคลถูกมองว่ามีอำนาจในการกำหนดชีวิตและครอบครัวของตนเองในการหลีกเลี่ยงจากภาระโรคต่างๆ ดังนั้นเมื่อบุคคลหรือครอบครัวมีความเจ็บป่วยพวกเขาเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อการเจ็บป่วยนั้น และถูกสังคมรังเกียจจากการเจ็บป่วยที่ตนเองเป็นผู้กระทำขึ้น

3. **แหล่งประโยชน์ รวมถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ อาจไม่เข้าถึงประชาชนในรูปแบบลักษณะที่เหมาะสมกับความคาดหวัง ความเชื่อ ความชอบ หรือทักษะก็ได้** สถานการณ์นี้ยิ่งทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางสังคม เป็นการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว แต่ไม่ได้เพิ่มศักยภาพในการจัดการกับปัญหา การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอาจเกิดในลักษณะของการเพิ่มความวิตกกังวลในสังคม และทำให้สังคมรู้สึกวุ่นวายอำนาจในการจัดการกับปัญหามากยิ่งขึ้น

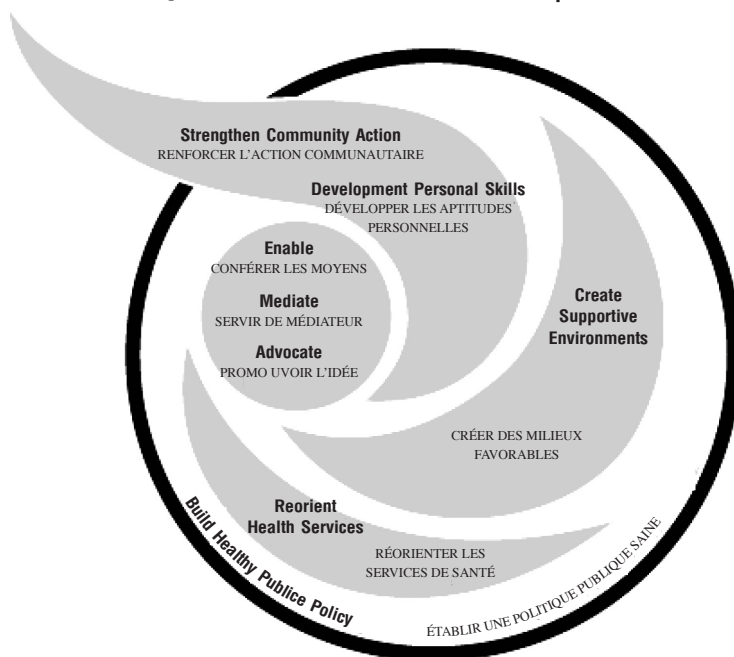
4. **มีอันตรายยิ่งหากการสร้างเสริมสุขภาพตกอยู่ในมือของวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง ทำให้กลายเป็นสาขาความเชี่ยวชาญ และแยกกลุ่มตนเองจากวิชาชีพอื่นๆรวมทั้งแยกจากประชาชนทั่วไปด้วย** เพื่อให้ประชาชนสามารถควบคุมสถานะสุขภาพของตนเองได้ดียิ่งขึ้น แหล่งประโยชน์และความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพต้องได้รับการแลกเปลี่ยนและเปิดโอกาสให้กับหลากหลายวิชาชีพและองค์กรภาครัฐที่หลากหลาย

บทสรุป

แนวคิดของการสร้างเสริมสุขภาพเป็นแนวคิดด้านบวก เป็นพลังบวก และเสริมสร้างพลังอำนาจ เมื่อกล่าวเช่นนี้ ยิ่งทำให้การสร้างเสริมสุขภาพมีประโยชน์และน่าสนใจในทางการเมืองยิ่งขึ้น โดยพิจารณาถึงหลักการ ประเด็นหัวข้อสำคัญ ลำดับความสำคัญเชิงนโยบาย และความท้าทาย/ความเสี่ยง แล้วเราควรหวังว่าการดำเนินการด้านการสร้างเสริมสุขภาพในอนาคตจะประสบความสำเร็จในการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล การทำงานเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งและเป็นภารกิจที่องค์การอนามัยโลกในทวีปยุโรปต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ภาคผนวก 2

สัญลักษณ์ของการสร้างเสริมสุขภาพ

สัญลักษณ์นี้ได้รับการออกแบบเพื่อการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 1 ณ กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา ในปี พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986) กฎบัตรออตตาวาได้ถือกำเนิดขึ้นในการประชุมครั้งนี้ นับจากนั้นเป็นต้นมา องค์การอนามัยโลกได้ถือเอาสัญลักษณ์นี้เป็นสัญลักษณ์ของการสร้างเสริมสุขภาพเนื่องด้วยเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงสาระสำคัญที่ระบุในกฎบัตรออตตาวา

สัญลักษณ์นี้เป็นวงกลมที่ประกอบด้วยปีก 3 ปีก ภายในสัญลักษณ์ประกอบด้วยกิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพทั้ง 5 กิจกรรม (การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การเสริมสร้างการดำเนินการในชุมชนที่เข้มแข็ง การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล และการปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ) ร่วมกับกลยุทธ์พื้นฐานของการสร้างเสริมสุขภาพทั้ง 3 กลยุทธ์ (การสนับสนุนชี้แนะ การเสริมสร้างความสามารถ และการเป็นสื่อกลาง)

รายละเอียดของตราสัญลักษณ์นี้ ประกอบด้วย

- วงกลมภายนอก 1 วง
- จุดกลม 1 จุด ภายในวงกลม และ
- ปีก 3 ปีก ที่มีจุดกำเนิดจากจุดภายในวงกลม ในบรรดาปีกทั้งสามนี้ มีปีกหนึ่งที่โผล่ทะลุออกมานอกวงกลม

ก) วงกลมภายนอก 1 วง มีเส้นรอบวงสีแดง เป็นสัญลักษณ์แทนเป้าหมายของ**การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ** แสดงออกถึงความสำคัญของนโยบายว่าเป็น “หลักยึดขององค์ประกอบทั้งหมด” วงกลมนี้มีปีกทั้งหมด 3 ปีก เป็นสัญลักษณ์ถึงความจำเป็นในการดำเนินการด้วยกิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพทั้ง 5 กิจกรรม ที่ระบุในกฎบัตรอตตาวา เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพอย่างบูรณาการและให้กิจกรรมทั้งหมดสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ข) จุดกลม 1 จุด ภายในวงกลมสื่อความหมายถึง กลยุทธ์พื้นฐานทั้ง 3 กลยุทธ์ของการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แก่ **การสนับสนุนชี้แนะ การเสริมสร้างความสามารถ และการเป็นสื่อกลาง** ซึ่งจำเป็นต้องนำมาใช้ในกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพทั้ง 5 กิจกรรม (สามารถดูความหมายของคำศัพท์แต่ละคำได้ที่ www.who.int/healthpromotion/about/HPG/en)

ค) ปีกทั้ง 3 ปีก เป็นตัวแทนของกิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพทั้ง 5 กิจกรรมที่กำหนดเป็นครั้งแรกในกฎบัตรอตตาวาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ในปี พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986) และได้รับการยืนยันอีกครั้งในคำประกาศจาการ์ตา เรื่อง การนำการสร้างเสริมสุขภาพเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ในปี ค.ศ. 1997 (พ.ศ. 2540) โดยปีกแต่ละปีกจะมีข้อความแสดงกิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพที่ไม่ซ้ำกัน

ลักษณะของปีกแต่ละปีกจะมีความหมายแฝงอยู่ดังนี้

- ปีกด้านบนเป็นปีกที่ยื่นออกมานอกวงกลม แสดงกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับ **การเสริมสร้างการดำเนินการในชุมชนที่เข้มแข็ง** และ **การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล** ปีกบนนี้ยื่นออกมานอกวงกลมสื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของสังคม ชุมชน และแม้แต่บุคคล ดังนั้น วงกลมที่สื่อความหมายถึง นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ จะต้องปรับตัวและพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้
- ปีกตรงกลางที่อยู่ด้านขวาของวงกลมแสดงถึงกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับ **การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ**

- ปีกด้านล่างแสดงถึงกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับ **การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ** เพื่อการป้องกันโรคและการสร้างเสริมสุขภาพ

โดยรวมแล้วตราสัญลักษณ์นี้สื่อแนวคิดว่า การสร้างเสริมสุขภาพเป็นการดำเนินการที่ครอบคลุมและจะประสบความสำเร็จได้ด้วยการดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลาย การสร้างเสริมสุขภาพใช้ยุทธศาสตร์ที่มีความหลากหลายและวิธีการที่มีลักษณะบูรณาการ ซึ่งนับเป็นหนึ่งในเงื่อนไขเบื้องต้นของการสร้างเสริมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ (คำประกาศจาการ์ตา ปี พ.ศ. 2540) การสร้างเสริมสุขภาพมีการดำเนินการโดยใช้กิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพทั้ง 5 กิจกรรมที่ระบุในกฎบัตรออตตาวาอย่างบูรณาการและมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน

คำว่า **การสร้างเสริมสุขภาพ** หรือ *Health Promotion* บางครั้งยังคงถูกมองว่ามีความหมายเหมือนกับ **สุขศึกษา** หรือ *Health Education* ซึ่งแท้จริงแล้ว สุขศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลายองค์ประกอบสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสุขศึกษาจะอยู่ในกิจกรรมหลักการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการสร้างเสริมสุขภาพ

สัญลักษณ์และแนวทางของการสร้างเสริมสุขภาพได้รับการเน้นย้ำอีกในการประชุมนานาชาติเรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ที่เมืองซุนด์สวอลล์ และเมืองแอติเลดตามลำดับ

เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรมและบรรยากาศของเจ้าภาพการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 4 ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย สัญลักษณ์ของการประชุมมีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อย ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนมิได้ละเลยรูปทรงและองค์ประกอบสำคัญ รวมถึงความหมายที่แฝงไว้ในรูปทรงและองค์ประกอบเหล่านั้น

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการประชุมที่กรุงจาการ์ตาค่อนข้างเปิดกว้างและมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่าสัญลักษณ์เดิมที่ใช้ที่ออตตาวา ปีกทั้งสามปีกมีสีแดงอิฐยังบ่งบอกถึงกิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพ วงกลมที่เคยอยู่รอบนอกและจุดภายในสัญลักษณ์จากออตตาวาหลอมรวมกันเป็นจุดสีน้ำเงินอันโดดเด่น และเป็นจุดกำเนิดของปีกทั้งสาม สัญลักษณ์นี้แสดงออกถึงการที่การสร้างเสริมสุขภาพใช้รูปแบบการดำเนินการที่บูรณาการและใช้ยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย ในภาพรวมแล้ว สัญลักษณ์ที่ออกแบบสำหรับการประชุมที่กรุงจาการ์ตามีลักษณะที่มีชีวิตชีวาและเปิดกว้าง ปีกทุกปีกไหลออกมานอกวงกลม แสดงถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าของการ

สร้างเสริมสุขภาพว่า ในปัจจุบันและอนาคตการสร้างเสริมสุขภาพจะเข้าถึงผู้มีบทบาทและ
หุ้นส่วนใหม่ๆในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก

สัญลักษณ์ของการสร้างเสริมสุขภาพในการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพและ
การประชุมระดับโลกเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพแต่ละครั้ง

Ottawa 1986

Adelaide 1988

Sundsvall 1991

Jakarta 1997

Mexico 2000

Bangkok 2005

Nairobi 2009

ประวัติผู้แปล

ดร. สิ้นศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี

การศึกษา

ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

โรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพฯ

ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (เทียบเท่าปริญญาตรี)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา

Master of Public Health (Health Promotion and Education)

University of South Carolina, U.S.A.

Doctor of Philosophy (Health Promotion and Education)

University of South Carolina, U.S.A.

การทำงาน

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ

สังกัด วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา

ผลงานแปล

การวางแผนและการบันทึกทางการพยาบาล เล่ม 1 และ เล่ม 2 (พ.ศ. 2552) จัดพิมพ์โดย

ไกรรूप เพรส (แปลร่วมกับคณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก)

5 ทางลัดเข้าถึงแก่นแท้ชีวิต (พ.ศ. 2555) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน (แปลร่วมกับ

รศ.นพ. สุรเกียรติ์ อาชานุกาพ)

ทฤษฎีการสร้างเสริมสุขภาพ-ฉบับสรุปสาระสำคัญ กำลังดำเนินการจัดพิมพ์โดย โครงการ

สวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก (แปลร่วมกับ ศรีเสาวลักษณ์ อุ่นพรมมี)

หนังสือดี มีคุณค่า ราคาเยา

โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก

ตึกสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข อาคาร 6 ชั้น 9 ถ.ติวานนท์

อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 0-2590-1973 โทรสาร 0-2591-8626

www.pi-book.com

พัฒนาการสำคัญ

ของการสร้างเสริมสุขภาพ

ISBN 978-616-11-1533-3

9 78-616-11-15333

ราคา 100 บาท